

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Удосконалення структури оборотних коштів

ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Виконав: студент 2 курсу, 8.0728

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

Дойнов Р. С.

Керівник к.е.н., доцент Горбунова А. В.

Рецензент к.е.н., доцент Сейсебаєва Н. Г.

Запоріжжя 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кушик

«__» _____ 2019 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Дойнову Роману Сергійовичу

1. Тема роботи: «Удосконалення структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»
керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Запоріжтрансформатор», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність оборотних коштів підприємства; вивчити теоретичні засади управління оборотними коштами та формування оптимальної їх структури; надати організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор»; здійснити оцінку джерел фінансування та структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»; удосконалити структуру оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» та розробити шляхи підвищення ефективності їх використання;
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 20 рис., 24 табл. і 16 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	09.08.2019	09.08.2019
2	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	13.09.2019	13.09.2019
3	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	18.10.2019	18.10.2019

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____
(підпис)

Р.С. Дойнов
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

А.В. Горбунова
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

І.Ю. Кисільова
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 110 с., 20 рис., 24 табл., 70 джерел, 7 додатків.

Об'єктом дослідження є структура оборотних коштів досліджуваного підприємства – ПАТ «Запоріжтрансформатор».

Предметом дослідження є сукупність методів щодо удосконалення структури оборотних коштів на підприємстві.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних основ організації оптимальної структури оборотних коштів та її впливу на фінансовий стан підприємства, проведення аналізу джерел фінансування оборотних коштів, а також пошук напрямів вдосконалення структури оборотних коштів на підприємстві.

Завдання: 1) вивчити теоретичні засади управління оборотними коштами та формування оптимальної їх структури; 2) провести аналіз стану та структури оборотних коштів на досліджуваному підприємстві; 3) визначити джерела формування оборотних коштів на досліджуваному підприємстві; 4) визначити напрями та шляхи удосконалення структури оборотних коштів досліджуваного підприємства.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансового та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати: 1) проаналізовано стан та структуру оборотних коштів підприємства; 2) визначено джерела формування оборотних коштів; 3) удосконалено структуру оборотних коштів підприємства; 4) визначено шляхи оптимізації обсягу структурних елементів оборотних коштів підприємства та джерел їх фінансування.

Результати дослідження можуть бути застосовані підприємствами для покращення ефективності використання оборотних коштів.

ОБОРОТНІ КОШТИ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, ЗАПАСИ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ГРОШОВІ КОШТИ, ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ

SUMMARY

Qualifying work: 110 pp., 20 fig., 24 tab., 70 annex, 7 references.

The object of the research is the structure of working capital of the investigated enterprise - PJSC «Zaporizhtransformator».

The subject of the study is a set of methods for improving the structure of working capital at the enterprise.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical foundations of the organization of the optimal structure of working capital and its impact on the financial condition of the enterprise, to analyze the efficiency of the use of working capital, as well as to find directions for improving the structure of working capital at the enterprise.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method.

The scientific novelty of the results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of complex issues related to the improvement of the working capital structure of the industrial enterprise of PJSC «Zaporizhtransformator».

The study gave the following scientific results:

- the efficiency of use, condition and structure of working capital of the enterprise are analyzed;
- the structure of working capital of the enterprise has been improved;
- the ways of optimizing the volume of structural elements of working capital of the enterprise are determined.

The results of the research are aimed at the evaluation and improvement of the working capital structure of the industrial enterprise of PJSC

«Zaporizhtransformator» and can be implemented in the practice of industrial enterprises.

The implementation of the proposed recommendations in practice will ensure the formation of an optimal structure of working capital of the enterprise and the formation of an effective system of management of working capital at the enterprise.

CURRENT ASSETS, CURRENT ASSETS, INVENTORIES,
RECEIVABLES, MONEY, WORKING CAPITAL.

ЗМІСТ

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність та структура оборотних коштів підприємства	11
1.2. Формування системи управління оборотними коштами підприємства.....	18
1.3.Методичні аспекти оцінювання оборотних коштів підприємства	25
Висновки до розділу 1.....	41
2. АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ТА СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПАТ «ЗАПОРІЖТРАНСФОРМАТОР»	43
2.1 Загальна економічна характеристика та аналізування основних показників діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор»	43
2.2. Аналіз оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»	52
2.3. Оцінювання стану управління та структури оборотних коштів на підприємстві	60
Висновки до розділу 2.....	75
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПАТ «ЗАПОРІЖТРАНСФОРМАТОР» .	77
3.1. Удосконалення управління оборотних коштів підприємства.....	77
3.2. Оптимізація джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві	85
3.3. Управління рухом дебіторської та кредиторської заборгованості.....	92
Висновки до розділу 3.....	99
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	105

ВСТУП

Ефективне управління оборотними коштами на сучасному етапі розвитку економіки – це невід’ємна складова діяльності кожного прибуткового підприємства. Рівень кредитоспроможності, платоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства у великій мірі залежить від дієвості системи управління оборотними коштами, метою якої, в першу чергу, є створення оптимальної структури оборотних коштів. Неоптимальна їх структура призводить до зайвих витрат на зберігання запасів, чи до виробничого простою через їх нестачу; до відтоку грошей через надмірний обсяг дебіторської заборгованості, чи зменшення обсягу реалізації через жорстку кредитну політику; до інфляційного знецінення вільних грошових коштів через їх надмірний обсяг, чи до зменшення ліквідності підприємства через їх нестачу. Оптимізація структури оборотних коштів забезпечить безперервність виробництва, ритмічність реалізації продукції та отримання максимального прибутку. Тобто удосконалення структури оборотних коштів – це актуальне питання для кожного підприємства, рішення якого дозволить значно підвищити його конкурентоспроможність.

Визначену проблему досить давно і успішно вивчають науковці та економісти всього світу (Пеняк Ю. С., Ізмайлова Н. В., Демченко Т. А., Бланк І. О., Філімоненков О. С.). Рогляд проблеми удосконалення структури оборотних коштів займає належне місце у працях таких дослідників: Душило А. А., Одношевна О. О., Насібова О. В., Сорока Р. С., Пеняк Ю. С. Досягнення у цій галузі науки досить вагомі. Але, разом з тим, подальші дослідження виявляють проблеми, які потребують подальшого вирішення.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних основ організації оптимальної структури оборотних коштів та її впливу на фінансовий стан підприємства, проведення аналізу ефективності використання оборотних коштів, а також пошук напрямів вдосконалення структури оборотних коштів на підприємстві.

Відповідно до поставленої мети сформовано наступні завдання:

- визначити економічну сутність поняття оборотних коштів підприємства;

- вивчити теоретичні засади управління оборотними коштами та формування оптимальної їх структури;

- провести економічну та фінансову характеристику досліджуваного підприємства;

- провести аналіз стану та визначити джерела формування оборотних коштів на досліджуваному підприємстві;

- провести аналіз структури оборотних коштів на досліджуваному підприємстві;

- визначити напрями та шляхи удосконалення структури оборотних коштів досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є структура оборотних коштів досліджуваного підприємства – ПАТ «Запоріжтрансформатор».

Предметом дослідження є сукупність методів щодо удосконалення структури оборотних коштів на підприємстві.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі теорії управління оборотними коштами. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів управління оборотними коштами; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства та стану, структури і ефективності використання оборотних коштів; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та

періодичних видань, статистичні дані ПАТ «Запоріжтрансформатор», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизації теоретико-прагматичних засад щодо удосконалення структури оборотних коштів, удосконаленні процесів оптимізації оборотних коштів вітчизняних підприємств з метою підвищення ефективності їх господарювання.

Значення результатів кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють підприємству покращити ефективність використання оборотних коштів через удосконалення їх структури.

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях в Запоріжжі (2019 рік).

ПУБЛІКАЦІЇ. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці, у тому числі: 1 стаття і 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та структура оборотних коштів підприємства

В сучасних умовах конкурентного ринку ефективне управління основними економічними процесами формування та використання оборотних коштів в операційній діяльності вирішує ряд питань стратегічного розвитку підприємства і забезпечує кінцеві результати господарської діяльності. Більшість вітчизняних підприємств не витримують жорсткої конкуренції, не досягають високого рівня доходності через нестачу оборотних коштів, потоків оборотних активів. Проблема оцінки рівня забезпеченості підприємств оборотними коштами, джерел їх фінансування, визначення ефективності використання та їх якісного нормування дуже складна та актуальна з позиції прийняття стратегічних управлінських рішень на кожному підприємстві.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [45].

Оборотні активи – термін, який збігається із найменування другого розділу активу бухгалтерського балансу, тобто до оборотних активів відносяться ті активи, які у бухгалтерському балансі відображаються у його другому розділі. До основних елементів оборотних активів належать: запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів.

Деякі дослідники вважають поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні фонди», «поточні активи» синонімами, інші об'єднують лише деякі поняття, третя група вчених

зазначають, що економічний зміст зазначених понять різний, саме тому ототожнювати їх помилково.

Пеняк Ю. С. вважає, що поняття «оборотні фонди» і «оборотний капітал» є ідентичними, крім того, пропонує використовувати саме останнє поняття. Також автор об'єднує такі категорії як «оборотні кошти», «оборотні засоби» і «оборотні активи» [43].

На думку Іванової М. І. у відповідності до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України, застосування поняття «оборотні кошти» «не відповідає сутності поняття «оборотні активи», оскільки оборотні кошти пов'язані зі створенням вартості тільки у ході операційної діяльності». Автор вважає, що економічна сутність оборотних активів «полягає у втілених в них грошових коштах, які повністю споживаються чи реалізуються впродовж одного виробничого циклу (або протягом 12 місяців) при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що сприяє безперервності виробничо-комерційного циклу, а також дозволяє підтримувати достатній рівень ліквідності і прибутковості підприємства» [19].

Під оборотними (поточними) активами Бланк І.О. розуміє сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують його поточну виробничокомерційну діяльність і повністю споживаються протягом одного операційного циклу [7].

Демченко Т. А. вбачає в оборотних активах – сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі [14].

Ільєнкова С. Д. розкриває оборотні активи – фінансові ресурси, вкладені в об'єкти, використання яких здійснюється фірмою або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого періоду часу [20].

В роботі Філімоненкова О. С. оборотні активи трактуються як натурально-речовинна категорія, тобто як засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. Разом з тим в

умовах існування товарно-грошових відносин матеріальні засоби підприємств виражаються не лише в натуральній, а й у вартісній формі [61].

Таким чином, відмінність досліджених понять полягає у наступному:

1. Терміни «оборотні активи» і «оборотний капітал» ототожнювати невірно через те, що оборотний капітал виступає джерелом формування складових оборотних активів, тобто він фіксується в пасиві балансу, тоді як оборотні активи відображають характер їх розміщення і є частиною активу балансу.

2. Терміни «оборотні активи» і «оборотні кошти» можна ототожнювати, адже оборотні кошти формують оборотні активи, тобто втілені в них. При економічному аналізі доцільно об'єднувати ці поняття. Оборотні кошти - це сукупність коштів підприємства, що авансуються на створення оборотних фондів та фондів обігу і для забезпечення їх неперервного обігу.

Тобто, термін «оборотні активи» в економічній теорії має кілька синонімів (оборотні кошти, оборотний капітал, робочий капітал), однак незважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття є однаковою.

У своєму кругообігу оборотні кошти проходять послідовно три стадії [42]:

- грошову;
- виробничу;
- товарну.

Грошова – підготовча, де гроші перетворюються у виробничі запаси.

Виробнича – безпосередній процес виробництва, де результатом є випуск готової продукції.

Товарна – авансовані оборотні кошти виступають у вигляді готової продукції. Загальний кругообіг оборотних коштів показано на рисунку 1.1.

Рис. 1.1 – Кругообіг оборотних коштів на підприємстві

Співвідношення між зазначеними групами оборотних коштів у загальній їх вартості характеризує структуру оборотних коштів. Структура є тим прогресивнішою, чим більша частина оборотних коштів зайнята у сфері виробництва. Необхідною умовою безперервності процесу відтворення є перебування цих коштів у сфері обігу.

Ефективне використання оборотних коштів забезпечується прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу:

- на стадії створення виробничих запасів – це раціональне їх використання; ліквідація наднормативних запасів матеріалів; удосконалення нормування; поліпшення організації постачання, у тому числі через установлення чітких договірних умов і забезпечення їх виконання, оптимальний вибір постачальників, налагодження роботи транспорту; поліпшення організації складського господарства;

- на стадії незавершеного виробництва – упровадження прогресивної техніки та технології, зокрема безвідходної та маловідходної; розвиток стандартизації й уніфікації; удосконалення форм організації виробництва; удосконалення системи економічного стимулювання, економічного

використання сировинних та паливно-енергетичних ресурсів; удосконалення використання основних фондів, насамперед їх активної частини;

- на стадії обігу це раціональна організація збуту готової продукції, застосування прогресивних форм розрахунків; своєчасне оформлення документації та прискорення її руху; дотримання договірної та платіжної дисципліни.

Вітчизняні вчені по-різному виділяють класифікаційні групи оборотних коштів, при цьому спираючись, в основному, на міжнародну практику. Загальними класифікаційними ознаками, щодо яких усі автори дійшли згоди, являються класифікація оборотних коштів залежно від участі в кругообігу, за характером фінансових джерел формування та за видами. Нормативну ж класифікацію оборотних коштів дає П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [31], але враховується в цьому документі лише одна класифікаційна ознака – за видами оборотних активів. Ця класифікація здійснюється через характеристику статей балансу, що входять в розділ 2 балансу «Оборотні активи».

Охарактеризуємо детальніше групи ознак класифікації оборотних активів, які виділяються вітчизняними науковцями [1,10,34,37]. Результати опрацювання 4 наукових джерел дозволили вибрати сукупність ознак та елементів класифікації оборотних активів, яка представлена на рисунку 1.2.

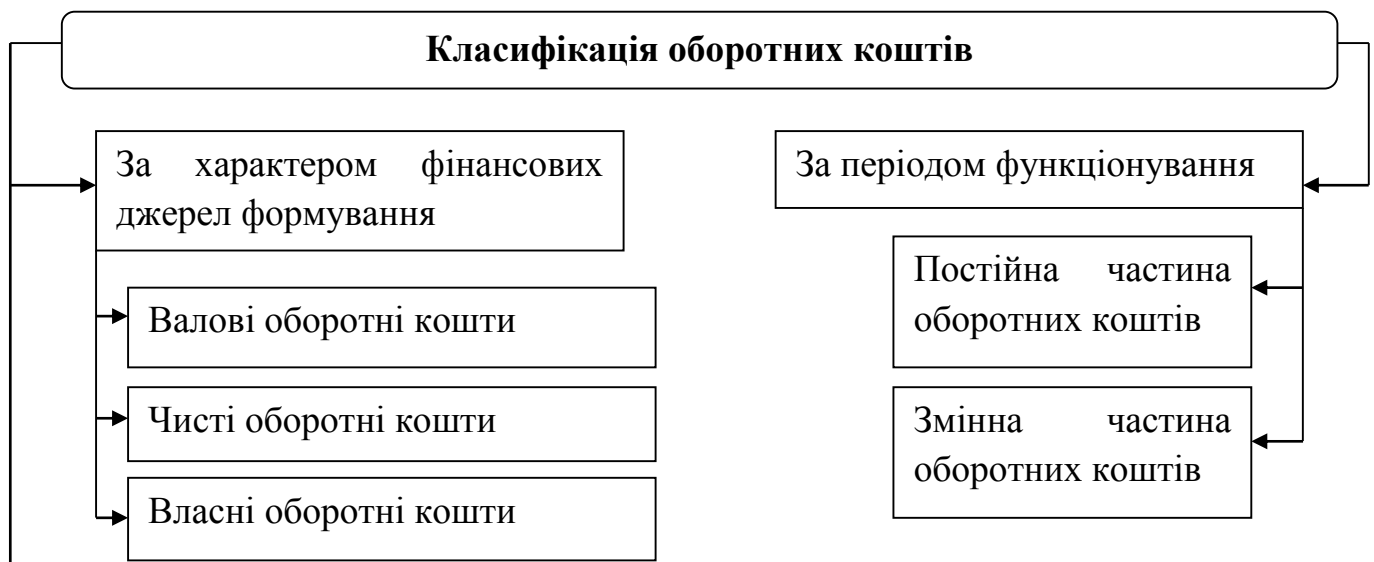

Рис. 1.2 – Класифікація оборотних коштів підприємства

Оборотні кошти мають складові елементи. Співвідношення між окремими групами, елементами оборотних фондів і загальними їх обсягами, виражене в частках одиниці чи відсотках, є структурою оборотних фондів.

Структура оборотних фондів формується під впливом:

- характеру і форми організації виробництва;
- типу виробництва;
- тривалості технологічного циклу;
- умов постачань паливно-сировинних ресурсів тощо.

Структура оборотних коштів підприємства наведена на рисунку 1.3.

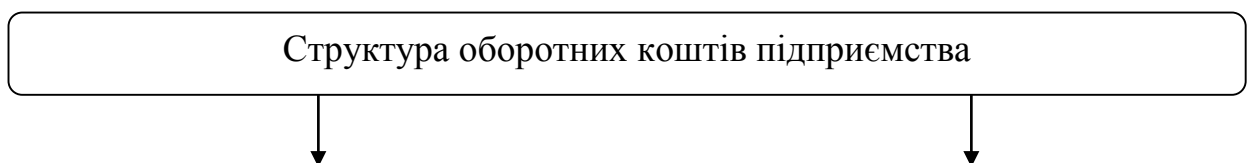

Рис. 1.3 – Структура оборотних коштів на підприємстві

Співвідношення структурних елементів оборотних коштів грає дуже важливе значення для підприємства та впливає на його платоспроможність, ліквідність і фінансовий стан. Оптимальна структура оборотних коштів підприємства – це така структура, в якій кожний структурний елемент сягає оптимальних обсягів. Оптимальна структура оборотних коштів дозволяє підприємству:

- не нести додаткових витрат на зберігання запасів та безперервно виробляти продукцію;

- завжди мати обсяг вільних коштів внаслідок оптимального співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості;

- підвищити рівень продажів за допомогою формування ефективної кредитної політики та оптимальної суми дебіторської заборгованості;

- ефективно використовувати грошові кошти та їх еквіваленти, не втрачаючи при цьому їх вартість через інфляцію, та підтримуючи високу абсолютну ліквідність;

- швидко реагувати на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів, нарощуючи виробництво, чи навпаки, зменшуючи його.

Узагальнення наведеного дає можливість стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних коштів, правильне розуміння його сутності мають велике практичне значення. Оборотні кошти – це ті активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства. Тому забезпечення стійкого розвитку підприємств буде залежати від вибору ефективної стратегії використання й формування їх активів, в тому числі оборотних. Велику увагу слід приділяти структурі оборотних коштів, яка сильно впливає на економічні показники підприємства. Для прийняття вірних управлінських рішень потрібен чіткий аналіз використання оборотних коштів та правильний підхід до формування їх структури.

1.2 Формування системи управління оборотними коштами підприємства

Головною метою для будь-якого підприємства є максимізація прибутку і зниження витрат на ведення бізнесу. Для досягнення цієї мети необхідно розробити чітку, ефективну та правильну політику щодо управління активами підприємства, а особливо увагу приділити управлінню оборотними коштами. Ефективність і доцільність управлінських рішень відіб'ється на ефективності функціонування підприємства загалом, а саме: на ліквідності підприємства, його платоспроможності і як наслідок на фінансовій стійкості підприємства.

Незважаючи на те, що останніми роками управлінню оборотними коштами присвячено багато праць науковців, питання управління оборотними коштами залишається досить складним в системі управління фінансами підприємств.

Основною метою управління оборотними коштами є забезпечення оптимальних обсягів всіх її складових, які сприятимуть підвищенню економічної вигоди підприємства, тобто ключовим фактором в управлінні оборотними активами є їх структура. Визначення такої мети пов'язано з двома основними фактами:

- швидка зміна зовнішнього середовища обумовлює прийняття рішень щодо обсягів всіх складових оборотних активів та пропорцій між ними, які повинні забезпечувати безперервність діяльності підприємства та забезпечувати достатній рівень його ліквідності, платоспроможності;

- управління оборотними коштами має спрямовуватися на забезпечення потенційної можливості отримання підприємством грошових надходжень від використання кожної їх складової. Так, грошових коштів у підприємства повинно бути стільки, скільки потрібно для забезпечення поточних зобов'язань. Їх надлишок доцільно не «заморожувати», а вкладати в інші ліквідні активи, відповідно до пріоритетних напрямів діяльності підприємства.

Щоб забезпечити оптимальні обсяги всіх складових, управління оборотними коштами має вирішувати такі завдання [63]:

- формування достатнього обсягу оборотних коштів;
- оптимізація обсягів всіх складових оборотних коштів;
- ефективне використання всіх складових оборотних коштів;
- контроль за обсягами оборотних коштів та поточних зобов'язань;
- аналіз впливу обсягів оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

Управління обіговими коштами є складовою загальної системи управління підприємством. Водночас управління обіговими коштами має свої специфічні принципи [18]:

- однорідності прийняття управлінських рішень;
- достовірності;
- забезпечення взаємозв'язку з метою і завданнями фінансового управління;

- забезпечення ефективності обігового капіталу;
- оптимізації структури обігового капіталу.

Застосовуючи ці принципи, підприємства мають нагоду удосконалити систему управління обіговим капіталом підприємства, враховуючи взаємодію всіх організаційних структур і підрозділів підприємства [23].

Управління оборотними коштами полягає в пошуку ефективних форм його фінансування, оптимізації обсягу, удосконаленні структури, забезпеченні прийняттого рівня ліквідності та підвищенні ефективності використання [21].

Управління оборотними коштами – це складний процес. Формування достатнього обсягу оборотного капіталу, що використовується в операційному процесі, ефективної структури оборотних активів, прискорення обороту оборотних активів і забезпечення постійної ліквідності та платоспроможності підприємства передбачає необхідність формування системи управління оборотними активами.

Управління оборотними коштами – це система, яка включає декілька підсистем, а саме: управління на кожній стадії кругообігу (в процесі формування запасів, виробництва, реалізації), управління складовими елементами оборотних коштів (виробничі запаси, дебіторська заборгованість, готова продукція, грошові кошти), кожна з яких, маючи свою специфіку і інструментарій, поєднана з іншими взаємним впливом на кінцевий результат обороту, що відображено на рисунку 1.4 [18].

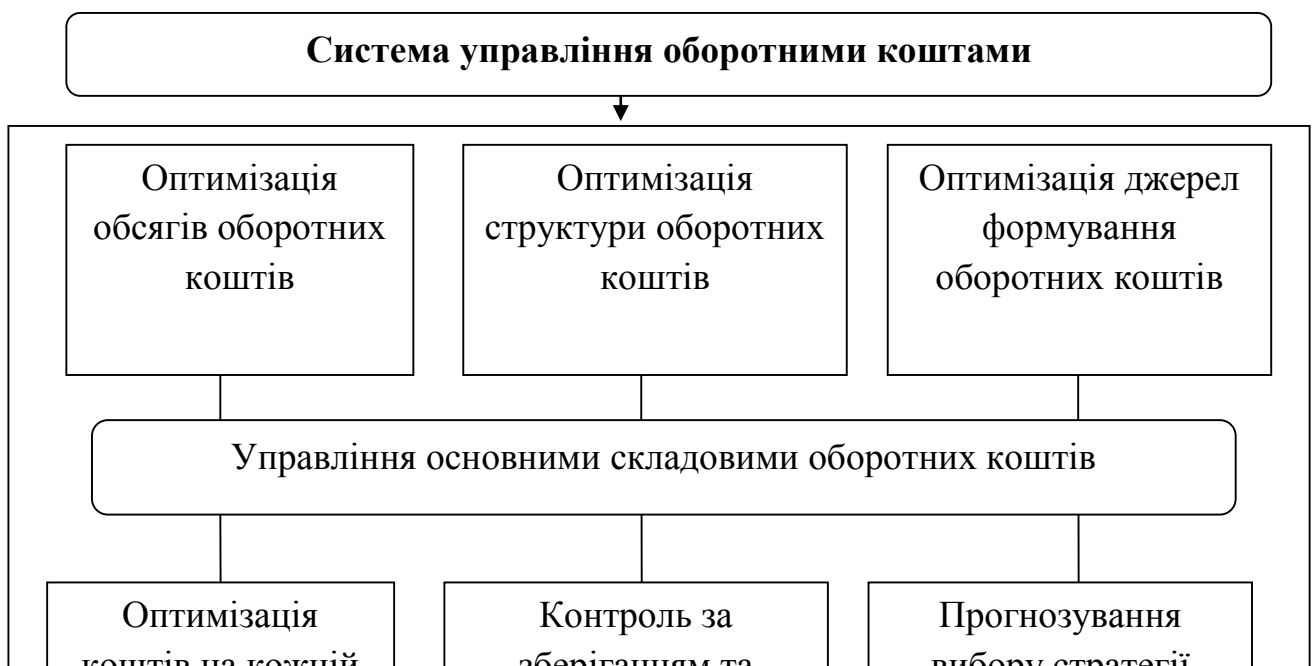

Рис. 1.3 – Система управління оборотними активами підприємства

Рис. 1.4 – Система управління оборотними коштами підприємства

Система управління оборотними коштами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних коштів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування.

На процес управління оборотними активами значною мірою впливають фактори, які необхідно враховувати. Зовнішні фактори впливають на процес управління оборотними активами підприємства безпосередньо, а внутрішні – опосередковано.

Першочерговими проблемами в управлінні оборотними коштами є: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, визначення джерел фінансування.

Для здійснення управління оборотними коштами відбувається реалізація комплексу заходів, що представлено в декілька етапів [23].

На першому етапі проводиться аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді: аналіз динаміки загального обсягу та складу оборотних коштів підприємства в розрізі основних їх видів (запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів; запасів готової продукції; дебіторської заборгованості; залишків грошових активів); аналіз оборотності окремих видів оборотних

коштів у загальній їх сумі з використанням коефіцієнта оборотності та періоду обороту оборотних коштів; аналіз рентабельності оборотних коштів (досліджуються фактори, що її формують); аналіз основних джерел фінансування оборотних коштів (розглядається динаміка їх суми та питомої ваги в загальному обсязі фінансових засобів, інвестованих у ці активи; визначається рівень фінансового ризику, що генерується сформованою структурою джерел фінансування оборотних коштів). Результати аналізу дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління оборотними коштами на підприємстві та виявити основні напрями його підвищення в майбутньому періоді.

На другому етапі аналіз відображає загальну ідеологію фінансового управління підприємством із позицій прийнятного співвідношення рівня прибутковості та ризику фінансової діяльності. Оборотні кошти визначають вибір визначеного типу політики їх формування. З наукової точки зору виділяються три принципові підходи щодо формування оборотних коштів підприємства – консервативний, помірний і агресивний. Консервативний підхід передбачає мінімізацію операційних і фінансових ризиків, але негативно впливає на ефективність використання оборотних коштів – їх оборотність і рівень рентабельності. Помірний підхід забезпечує оптимальне співвідношення між рівнем ризику та рівнем ефективності використання фінансових ресурсів. Агресивний підхід полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами оборотних коштів. Обираючи той чи інший тип політики, необхідно знайти бажане співвідношення між рівнем рентабельності і використання власного капіталу та рівнем ризику зниження фінансової стійкості підприємства, яка оцінюється величиною його чистого оборотного капіталу.

Наступним етапом є оптимізація обсягу оборотних коштів – визначається система заходів щодо реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного, а в його рамках – виробничого та фінансового циклів підприємства, не призводячи до зниження обсягів

виробництва та реалізації продукції. Така оптимізація виходить з вибраного підходу щодо формування оборотних активів, забезпечуючи оптимальний обсяг і рівень окремих видів цих активів, і як результат визначення загального обсягу оборотних активів підприємства на наступний період.

На четвертому етапі обирається адекватна пропорція між постійними та змінними активами. У цьому етапі необхідно визначити сезонну потребу в оборотних коштами (для підприємств, діяльність яких залежить від сезонних змін). Сезонна потреба визначається як різниця між найбільшою та найменшою потребою в активах протягом року, або операційного циклу.

П'ятим етапом є забезпечення необхідної ліквідності оборотних коштів. Одна з пріоритетних цілей при прийнятті управлінських рішень щодо оборотних коштів є питання забезпечення відповідного рівня платоспроможності підприємства по поточним зобов'язанням.

Наступний етап забезпечує підвищення рентабельності оборотних коштів. Суть даного етапу в тому, що вивільнені з обороту кошти повинні бути вкладені знову, щоб в майбутньому вони принесли прибуток. Тобто, необхідність ефективно використовувати тимчасово вивільненні оборотні активи для складання портфелю тимчасових інвестицій.

На сьомому етапі забезпечується мінімізація втрат оборотних коштів у процесі їх використання. Усі види оборотних коштів певною мірою схильні до ризику втрат. Тому управління оборотними коштами спрямоване на зменшення втрат підприємства від інфляційних змін, зміни кон'юнктури ринку тощо.

Восьмий етап полягає в формуванні принципів, що визначають фінансування окремих видів оборотних коштів. Визначення складу оборотних коштів, для яких фінансування повинно проводитися регулярно, у зазначені строки та в зазначеній кількості. Виходячи із загальних принципів фінансування активів, що визначають формування структури та вартості капіталу, конкретизуються принципи фінансування окремих видів і складових частин оборотних активів.

Останнім етапом є оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. Визначення найоптимальнішого шляху, за яким буде проводитися фінансування оборотних активів підприємства. На основі раніше визначених принципів фінансування у процесі розробки системи управління оборотними активами формуються підходи до вибору конкретної структури джерел фінансування, їх приросту з урахуванням тривалості окремих стадій фінансового циклу й оцінки вартості залучення окремих видів капіталу.

Успішна реалізація зазначених етапів управління оборотними коштами, в першу чергу, залежить від забезпечення підприємства та його структурних підрозділів відповідною інформацією. Порядок забезпечення процесу управління необхідною інформацією має базуватися на вимогах зовнішнього законодавства (на рівні держави) і на вимогах внутрішніх положень та інструкцій (на рівні підприємств).

1.3 Методичні аспекти оцінювання оборотних коштів підприємства

Оборотний капітал безпосередньо бере участь у створенні нової вартості, функціонуючи в процесі кругообороту всього капіталу. Співвідношення основного й оборотного капіталу впливає на величину отриманого прибутку. Оборотний капітал обертається швидше, ніж основний. Тому зі збільшенням частки оборотного капіталу в загальній сумі авансованого капіталу час обороту всього капіталу скорочується, а отже, уможлиблюється зростання нової вартості, тобто прибутку. Для здійснення ефективного аналізу оборотного капіталу фінансовий аналітик має виходити із суті цього поняття, що визначають такі основні ознаки [18]:

- по-перше, оборотні кошти підприємства формуються і використовуються з досить локальною метою – для обслуговування лише його операційної діяльності;

- по-друге, важливою ознакою оборотних коштів є те, що вони належать до складу так званих мобільних активів підприємства (швидко можуть бути перетворені в гроші);

- по-третє, суттєвою ознакою оборотних коштів підприємства є значна (порівняно із необоротними активами) різноманітність їх видів, груп та конкретних найменувань, що значно ускладнює процес поточного управління ними та потребує забезпечення певної гнучкості цього управління;

- по-четверте, відповідно до практики бухгалтерського обліку до оборотних коштів включають певні види засобів праці, які віднесені до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів;

- по-п'яте, суттєвою ознакою поняття оборотних коштів є те, що їх формування як активів підприємства нерозривно пов'язано із конкретними джерелами капіталу, що забезпечують це формування.

Аналіз оборотних активів має на меті забезпечення такої організації, щоб забезпечити ефективність їх використання та складається з таких складових [39]:

- аналіз складу та структури оборотних активів;
- оптимальність визначеної потреби підприємства в оборотних активах;
- аналіз джерел формування оборотних активів;
- маневрування оборотними активами;
- аналіз оборотності оборотних активів за звітний період;
- аналіз виробничих запасів і дебіторської заборгованості;
- аналіз коштів на підприємстві;
- аналіз збереження та ефективного використання оборотних активів.

Розглянемо методичні аспекти аналізу основних показників оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних коштів підприємства. Стан оборотних коштів характеризується насамперед наявністю їх на певну дату. Відповідно до П(С)БО 2 «Баланс» наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між сумою підсумку розділу I пасиву балансу «Власний капітал» та підсумком розділу I активу балансу [6].

Для визначення власних оборотних коштів нині немає єдиного алгоритму навіть на рівні державних органів. Найчастіше власні оборотні кошти розраховують як різницю між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Порівняння фактичної наявності оборотних коштів з нормативом дає змогу визначити нестачу або надлишок власних оборотних коштів.

Нестача власних оборотних коштів означає перевищення нормативу оборотних коштів над фактичною наявністю їх, що відбувається з вини самого підприємства, інших підприємств, у результаті зміни умов господарювання (наприклад, несвоєчасне фінансування приросту нормативу власних оборотних коштів), через стихійне лихо та з інших причин.

Основними причинами нестачі (браку) власних оборотних коштів можуть бути:

- незадовільна робота маркетингової служби;
- недосягнення передбаченого прибутку;

- невисока відповідальність підприємств за формування і збереження власних оборотних коштів та їх нецільове використання;

- несвоєчасне фінансування приросту нормативу оборотних коштів;

- наявність необгрунтованої дебіторської заборгованості (несвоєчасні розрахунки) тощо.

Нестача (брак) власних оборотних коштів може виникати у зв'язку зі значним підвищенням цін у результаті інфляційних процесів.

Надлишок власних оборотних коштів створюється в підприємств у разі перевищення розмірів оборотних коштів над їх нормативами, необхідними для задоволення постійних мінімальних потреб виробництва в ресурсах.

До причин появи надлишку власних оборотних коштів можна віднести:

- перевищення фактично отриманого прибутку над передбаченим планом;

- несплату в повному обсязі платежів до бюджету та державних цільових фондів;

- безоплатного надходження (отримання) товарно-матеріальних цінностей від інших організацій;

- неповного використання прибутку на цілі, передбачені фінансовим планом, та ін.

Порівнюючи на певну дату різних періодів фактичну наявність власних оборотних коштів, можна судити про абсолютну зміну їх величин.

До показників, що характеризують стан оборотних коштів, відносять коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства ($K_{p.v.}$). Цей показник визначають як відношення вартості оборотних коштів до вартості майна підприємства [6]:

$$K_{p.v.} = \frac{\Phi_n}{M}, \quad (1.1.)$$

де Φ_n – фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн.);

M – вартість майна підприємства, грн.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів показує, яку частку в майні підприємства вони займають. Залежно від типу виробництва, виду продукції та інших чинників ця частка може бути різною. Однак бажано, щоб вона забезпечувала можливість ритмічного, безперебійного виробництва і в разі потреби, швидкої ліквідності оборотних активів.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємствах використовують різні показники, найважливішим з яких є швидкість обороту, яку обчислюють у днях. Вона характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять всі стадії кругообороту на підприємстві [6]:

$$O = \frac{C \cdot T}{P} \quad (1.2)$$

де O – строк обороту оборотних коштів, днів;

C – середні залишки нормованих оборотних коштів, грн.;

T – тривалість періоду, за який обчислюється оборот, днів;

P – обсяг реалізованої продукції, грн.

Тривалість обороту коштів – це синтетичний показник, за допомогою якого можна визначити одночасно результати процесу матеріального відтворення – обсяг реалізації створених товарів і наданих послуг за даний період – та ефективність використання в цьому процесі матеріальних засобів і коштів.

Оборот оборотних коштів обчислюють за планом і фактично. Порівнюючи фактичний час обороту з плановим, визначають прискорення або уповільнення обороту як щодо всіх нормованих оборотних коштів, так і щодо окремих їх статей.

Внаслідок прискорення обороту оборотних коштів із обороту вивільняється частина коштів, яку обчислюють множенням фактичного одноденного обсягу реалізації продукції на дні прискорення обороту оборотних коштів.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів використовують коефіцієнт обороту, який визначають за формулою [6]:

$$K_o = \frac{P}{C}, \quad (1.3)$$

Цей показник характеризує кількість оборотів оборотних коштів за період, що аналізується. Чим більше оборотів здійснюють оборотні кошти, тим краще вони використовуються.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів є оберненим до коефіцієнта обороту показником і визначається за формулою [24]:

$$K_o = \frac{C}{P}, \quad (1.4)$$

Він характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції. Чим менше оборотних коштів припадає на 1 грн. обороту, тим ефективніше вони використовуються.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів застосовують коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельності, які обчислюють за формулами [12]:

$$K_e = \frac{\Pi}{C}, \quad (1.5)$$

$$P = \frac{\Pi}{C} \cdot 100\%, \quad (1.6)$$

де Π – прибуток від реалізації продукції, грн.;

P – рентабельність оборотних коштів, %.

Якщо K_e є абсолютним показником і характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн. оборотних коштів, то P – відносний показник, що визначає

ступінь використання оборотних коштів. Чим більше значення першого і другого показників, тим ефективніше використовуються оборотні кошти.

Для аналізу стану оборотних коштів найчастіше застосовують такі показники [24]:

- коефіцієнт забезпечення власними коштами ($K_{з.к.}$);
- (коефіцієнт автономії K_a);
- коефіцієнт покриття (K_p);
- коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{абс.л.}$).

Коефіцієнт забезпечення власними коштами ($K_{з.к.}$) визначають як відношення різниці між обсягами власних та прирівняних до них коштів (підсумок розділу I пасиву балансу) і фактичною вартістю основних засобів та інших позаоборотних активів (підсумок розділу I активу балансу) до фактичної вартості наявних у підприємства оборотних засобів – виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, грошей, дебіторської заборгованості та інших оборотних активів (підсумок розділів II і III активу балансу) [6]:

$$K_{з.к.} = \frac{B_k}{\sum O.K.} \quad (1.7)$$

де B_k – власні кошти, грн.;

$\sum O.K.$ – загальна сума оборотних коштів, грн.

Коефіцієнт характеризує наявність власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стабільності підприємства, його незалежності від позикових коштів. Якщо значення коефіцієнта спадає нижче за 0,1, підприємство є неплатоспроможним. Зростання коефіцієнта проти минулого періоду свідчить про підвищення фінансової незалежності та зниження ризику фінансових вкладень.

Коефіцієнт покриття (K_p) – це найбільш узагальнюючий показник ліквідності балансу. Визначається як відношення всіх поточних активів

підприємства (підсумок розділу II активу балансу) до суми короткострокових зобов'язань (підсумок розділу IV пасиву балансу) [24]:

$$K_{\text{п}} = \frac{\Sigma \text{П.А.}}{\Sigma \text{К.З.}}, \quad (1.8)$$

де $\Sigma \text{ П.А.}$ – сума усіх поточних активів, грн.;

$\Sigma \text{ К.З.}$ – сума короткострокових зобов'язань, грн.

Цей коефіцієнт характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення його боргів протягом року. Вважають, що його рівень у межах 2,0-2,5 є прийнятним. Він показує, скільки грошових одиниць активів припадає на кожну грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коли $K_{\text{п}}$ стає меншим за 1,0, структура балансу вважається незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{абс.л}}$) обчислюють як відношення суми грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень підприємства до короткострокових зобов'язань, грн.[24]:

$$K_{\text{абс.л}} = \frac{\Gamma_{\text{к}} + K_{\text{в}}}{\Sigma \text{К.З.}}, \quad (1.9)$$

де $\Gamma_{\text{к}}$ – грошові кошти;

$K_{\text{в}}$ – короткострокові вкладення;

$\Sigma \text{ К.З.}$ – сума короткострокових зобов'язань.

Показник характеризує негайну готовність підприємства погасити свою заборгованість. Достатнім є значення коефіцієнта 0,25-0,35. Якщо його значення менше ніж 0,2, підприємство вважається неплатоспроможним.

Отже, фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості, своєчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Основою фінансової стійкості є

виважена раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів, але це не означає, що підприємство має вкладати оборотний капітал лише у високоліквідні активи з метою зниження ймовірного ризику та отримання найвищого прибутку. Головною метою діяльності підприємства є створення конкурентоспроможної продукції з високими споживчими якостями.

Тепер розглянемо методичні аспекти аналізу джерел формування оборотних коштів підприємства. Підприємство незалежно від організаційно-правової форми та власності для проведення своєї діяльності потребує достатнього обсягу фінансування, яке залежить від періоду обороту оборотних активів та відповідних їм пасивів.

Формування раціональної структури джерел фінансових ресурсів підприємства для забезпечення необхідного рівня доходів для його розвитку є одним із найважливіших завдань фінансових менеджерів.

Джерелами формування майна підприємства можуть бути як власні, так і залучені кошти.

На основі даних фінансової звітності можна оцінити джерела формування, структуру та розміщення оборотного капіталу підприємства. Актив балансу свідчить про розміщення оборотного капіталу, що є в розпорядженні підприємства. Кожному виду розміщеного оборотного капіталу відповідає окрема стаття балансу.

Дані, що містить пасив балансу, дають змогу визначити, які зміни відбулися в структурі власних та позикових коштів. Крім того, за пасивом балансу можна встановити, звідки взялися ці кошти і перед ким має борг підприємство.

У фінансовому аналізі розрізняють чотири види стратегій фінансування оборотних активів: ідеальну, агресивну, консервативну, компромісну. Ідеальна стратегічна модель означає, що поточні активи за своєю величиною дорівнюють короткостроковим зобов'язанням. На практиці така модель практично не зустрічається. Агресивна стратегічна модель означає, що

довгострокові пасиви виступають джерелом покриття необоротних активів і тієї мінімальної частини поточних активів, які необхідні для проведення господарської діяльності (системної частини поточних активів). Варіаційна частина поточних активів покривається повністю кредиторською заборгованістю. Консервативна стратегічна модель передбачає, що і системна, і варіаційна частину поточних активів покриваються довгостроковими пасивами [44].

Компромісна стратегічна модель є найбільш реальною. В цьому випадку необоротні активи, системна частина поточних активів і половина варіаційної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами.

Обираючи пропорції коротко- та довгострокових джерел фінансування оборотних активів, підприємство також може обрати консервативну або агресивну стратегію управління короткостроковими зобов'язаннями. Консервативна політика орієнтується на довгострокові джерела фінансування, а агресивна, навпаки, віддає перевагу короткостроковим кредитам та позикам.

Розглянемо методичні основи аналізу складових елементів оборотних коштів. Перший елемент, який будемо аналізувати – запаси. Якість та кількість виробничих запасів значно впливають на виробничі результати і фінансовий стан підприємства. Запаси повинні бути оптимальними.

Накопичення великих запасів свідчить про спад активності підприємства. Великі понадпланові запаси призводять до заморожування оборотного капіталу, уповільнення його оборотності. Крім того, виникають проблеми з ліквідністю, зростають складські витрати, що негативно впливає на кінцеві результати діяльності.

Водночас нестача виробничих запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, оскільки зростають ціни за терміновість постачання, зменшується виробництво продукції в зв'язку з його перервним характером, зростають ціни на сировинні ресурси, що призводить до зменшення величини прибутку. Тому кожне підприємство має прагнути до того, щоб

виробництво вчасно і в повному обсязі не тільки забезпечувалося всіма необхідними ресурсами, а й щоб ці ресурси не залежувались на складах.

Завдання фінансових менеджерів підприємства полягає в тому, щоб знайти оптимальне співвідношення між надмірно великими запасами, які спроможні привести до фінансових труднощів, та надмірно малими запасами, небезпечними для стабільного виробництва. Це завдання може бути вирішене в умовах налагодженої системи аналізу й контролю за станом запасів на підприємстві.

Основними завданнями аналізу й контролю стану запасів є [24]:

- забезпечення та підтримання ліквідності й поточної платоспроможності підприємства;

- забезпечення витрат виробництва через їх зменшення на створення та зберігання запасів;

- зменшення витрат робочого часу та простою обладнання через нестачу виробничих запасів;

- запобігання псуванню, розкраданню та безконтрольному використанню запасів.

У процесі аналізу запасів необхідно виходити із їх визначення. Запаси це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [6].

До причин зменшення суми виробничих запасів можна віднести нераціональне використання виробничих запасів внаслідок завищення норм витрат сировини, матеріалів на виготовлення одиниці продукції, перебої у постачанні, неправильне визначення оптимальної потреби підприємства у виробничих запасах. Це може призвести до виникнення дефіциту окремих видів сировини, перебоїв у процесі виробництва, недовантаження виробничих потужностей; збитків.

Серед загальних причин зростання виробничих запасів можна назвати нарощування виробничого потенціалу виробництва, прагнення шляхом вкладення у виробничі запаси захистити грошові активи від знецінення під впливом інфляції, накопичення виробничих запасів внаслідок неліквідів, свідоме накопичення запасів у зв'язку з перебоями в постачанні. Зростання величини виробничих запасів має такі наслідки для підприємства: втрата споживчих властивостей продукції через неякісну сировину, падіння ціни на продукцію, збитки, зниження ефективності використання фінансових ресурсів, зниження ліквідності внаслідок іммобілізації значної частини поточних активів у запаси.

Оскільки виробничі запаси займають найбільшу частку в структурі оборотних активів, стабілізація діяльності підприємства значною мірою залежить від їх стану, ефективного використання та оптимізації їх обороту. Тому підприємства мають нормувати оборотні кошти. Норматив власних оборотних коштів це мінімальний (оптимальний) рівень оборотних коштів, необхідний підприємству для стабільної роботи. Підприємство визначає (розраховує) нормативи власних оборотних коштів.

Аналіз стану виробничих запасів підприємства необхідно розпочинати з вивчення динаміки та перевірки відповідності фактичних залишків їх планової потреби [24].

Ефективність використання виробничих запасів досліджують за допомогою показників оборотності.

Швидкість обороту виробничих запасів визначають за формулою [6]:

$$O_{\text{в.з.}} = \frac{S}{W}, \quad (1.10)$$

де $O_{\text{в.з.}}$ – оборотність виробничих запасів;

S – собівартість реалізованої продукції;

W – середня величина виробничих запасів.

Строк збереження запасів обчислюють за формулою [6]:

$$T_{\text{в.з.}} = \frac{W \cdot T_{\text{п}}}{S}, \quad (1.11)$$

де $T_{\text{в.з.}}$ – строк збереження запасів;

$T_{\text{п}}$ – тривалість періоду.

Для оперативного управління запасами проводять більш докладний аналіз їх обороту за кожним їх видом.

Період обороту запасів (сировини і матеріалів) дорівнює часу зберігання їх на складі від моменту отримання до передачі у виробництво. Чим меншим є цей період, тим менший за всіх рівних умов виробничо-комерційний цикл. Період обороту запасів дорівнює частці середнього сальдо по рахунках сировини і матеріалів помноженого на тривалість обороту та суми кредитових оборотів по рахунках сировини і матеріалів [44].

На підприємстві значну частку в поточних активах займає готова продукція. Тривалість знаходження капіталу в готовій продукції дорівнює часу зберігання готової продукції на складах від моменту її отримання з виробництва до відвантаження покупцям.

Ефективність управління використанням виробничих запасів можна оцінити за допомогою суми коштів додатково вивільнених з обороту чи додатково залучених в оборот для забезпечення виробничої діяльності підприємства.

Суму коштів, додатково вивільнених з обороту, можна визначити за формулою [24]:

$$\Delta CO = (v_i - v_0) \cdot T_1, \quad (1.12)$$

де v_i, v_0 – оборотність запасів у звітному та базисному періодах;

T_1 – одноденний фактичний оборот у звітному періоді.

Важливим елементом оборотних коштів є дебіторська заборгованість. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості має велике значення, їх розмір має значний вплив на фінансовий стан підприємств. Небезпечним є стрімке накопичення взаємних валових боргів між

підприємствами, які призводять до необґрунтованого банкрутства багатьох підприємств.

Дебіторською заборгованістю вважають суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Уся дебіторська заборгованість розподіляється на довгострокову й поточну. У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та/або їх еквівалентів, що підлягають отриманню за продукцію, товари, роботи, послуги, така різниця визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування [6].

Для аналізу дебіторської заборгованості розраховують коефіцієнт відволікання оборотних активів в дебіторську заборгованість, який дорівнює відношенню суми дебіторської заборгованості за певний період до загальної суми оборотних активів підприємства. Коефіцієнт розраховують у динаміці. Також для аналізу дебіторської заборгованості використовують період інкасації дебіторської заборгованості та кількість оборотів дебіторської заборгованості [44].

Середній період інкасації дебіторської заборгованості обчислюють як відношення середнього залишку дебіторської заборгованості в періоді, що аналізується, до одnodенної виручки від реалізації в цьому періоді [6].

Кількість оборотів дебіторської заборгованості характеризує швидкість обороту інвестованих в неї коштів протягом визначеного періоду і визначається як відношення загальної суми виручки від реалізації за період до середнього залишку дебіторської заборгованості за період, що аналізується [6].

Дуже важливим є аналіз строку виникнення дебіторської заборгованості та розгляд складу простроченої дебіторської заборгованості, в межах якої виділяється сумнівна та безнадійна заборгованість.

Коефіцієнт простроченої заборгованості розраховують як суму дебіторської заборгованості, несплаченої в строк, до загальної суми дебіторської заборгованості підприємства [24].

Середній «вік» простроченої дебіторської заборгованості визначають як відношення середнього залишку дебіторської заборгованості, неоплаченої в строк в період, що аналізується, до суми одноденного обороту по реалізації в цьому періоді [6].

Досить показовим при визначенні рівня дебіторської заборгованості є порівняння наявного рівня заборгованості покупців з оптимальним її розміром.

Оптимальний розмір дебіторської заборгованості визначають за формулою [6]:

$$O_{\text{дз}} = (OP * \frac{K_c}{\text{ц}} * (C_{\text{п.о.}} + \text{СПП}))/360, \quad (1.13)$$

де OP – плановий обсяг реалізації продукції з наданням комерційного кредиту;

$K_c/\text{ц}$ – коефіцієнт співвідношення собівартості та ціни продукції;

$C_{\text{п.о.}}$ – середній період обороту дебіторської заборгованості в минулому періоді;

СПП – середній період прострочення платежів.

Повний аналіз стану дебіторської заборгованості неможливий без порівняння її з рівнем кредиторської заборгованості на підприємстві. Фінансові служби підприємства мають постійно стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і потребує залучення додаткових коштів, а перевищення кредиторської заборгованості може призвести до неплатоспроможності підприємства.

При функціонуванні підприємства у ринкових умовах господарювання важливо знати не тільки фінансові результати, а й окремо аналізувати рух коштів за звітний період, визначати зміну основних джерел отримання коштів і напрями їх використання.

Грошові активи підприємства складаються з [42]:

- грошових коштів у національній валюті;
- грошових коштів в іноземній валюті;
- резервних грошових активів у формі високоліквідних фінансових вкладень (деPOSITNІ вкладення в банках, депозитні банківські сертифікати, високоліквідні фондові інструменти з короткостроковим періодом зберігання).

Управління грошовими активами має таке саме значення, що й управління запасами і дебіторською заборгованістю. Мистецтво управління поточними активами полягає в тому, щоб тримати на рахунках мінімально необхідну суму грошових коштів, які потрібні для поточної оперативної діяльності. Сума грошових коштів, необхідна підприємству, це його страховий запас, призначений для покриття короткочасної незбалансованості грошових потоків. Сума має бути такою, щоб її вистачало для виробництва та всіх першочергових платежів. Оскільки грошові кошти, які знаходяться в касі або на рахунках в банку, не приносять прибутку, їх треба мати в наявності нарівні безпечного мінімуму. Наявність великих залишків грошей протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотного капіталу.

Для того щоб гроші працювали на підприємство, потрібно пускати їх в оборот з метою отримання прибутку, тобто:

- розширювати власне виробництво;
- інвестувати в прибуткові проекти інших суб'єктів господарювання з метою отримання вигідних відсотків;
- зменшувати величину кредиторської заборгованості з метою скорочення витрат по обслуговуванню боргу;

- оновлювати основні фонди, придбавати нові технології і тощо.

Основною метою аналізу грошових коштів підприємства є оцінка сум і рівня середнього залишку грошових активів з позицій забезпечення платоспроможності підприємства, а також визначення ефективності їх використання.

На першому етапі аналізу оцінюють ступінь участі грошових активів в оборотному капіталі. Оцінка здійснюється на основі визначення коефіцієнта участі грошових активів в оборотному капіталі, який визначається діленням середнього залишку грошових коштів на середню суму оборотного капіталу.

У процесі аналізу руху грошових коштів потрібно вивчати динаміку залишків готівки на рахунках в банку, період надходження капіталу в даному виді активів (період обороту грошових коштів) та кількість оборотів середнього залишку грошових коштів (оборотність грошових коштів).

Період обороту грошових коштів визначають так [6]:

$$T_{г.к.} = \frac{S_{г.к.} \cdot T_{п.}}{S_{к.о.}}, \quad (1.14)$$

де $T_{г.к.}$ – період обороту грошових коштів;

$S_{г.к.}$ – середні залишки грошових коштів;

$T_{п.}$ – тривалість періоду;

$S_{к.о.}$ – сума кредитових оборотів на рахунках грошових коштів.

Кількість оборотів середнього залишку грошових коштів (оборотність грошових коштів) обчислюють за формулою [6]:

$$Q_{г.к.} = \frac{S_{п.}}{S_{к.о.}}, \quad (1.15)$$

$Q_{г.к.}$ – кількість оборотів грошових коштів;

$S_{п.}$ – загальна сума по обороту від реалізації продукції;

За вищенаведеними показниками проводиться аналіз грошових коштів на підприємстві та робиться висновок про ефективність їх використання та оптимальний розмір.

Висновки до розділу 1

1. У ході дослідження теоретичних засад оборотних коштів підприємства встановлено відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до їх визначення. На основі критичних поглядів учених щодо з'ясування сутності оборотних коштів нами уточнено їх поняття як ресурсів, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства. Наведено їх трактування: оборотні кошти – це сукупність коштів підприємства, що авансуються на створення оборотних фондів та фондів обігу і забезпечення їх неперервного обігу.

2. Система управління оборотними коштами – це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних коштів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

3. Для методичного оцінювання оборотних коштів, оцінки їх ефективності використання та структури наведено цілу низку показників. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів та їх стану і структури підприємств застосовують певні показники, а для підвищення ефективності – відповідні конкретні заходи. Оцінювання оборотних коштів за вищенаведеними показниками дозволить визначити основні проблеми використання та формування оборотних коштів підприємства та запропонувати, на основі розрахованих даних, шляхи удосконалення

структури оборотних коштів та шляхи підвищення ефективності їх використання.

2 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ТА СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПАТ «ЗАПОРІЖТРАНСФОРМАТОР»

2.1 Загальна економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор»

З 1947 р. почалася історія одного з кращих у світі підприємств з виробництва трансформаторного і реакторного устаткування - Запорізького трансформаторного заводу. ВАТ «Запоріжтрансформатор» було засновано у результаті приватизації Запорізького трансформаторного заводу згідно Закону України «Про приватизацію державного майна» від 04.03.1992 р. №2163-ХІІ. Приватизація Запорізького трансформаторного заводу здійснювалась шляхом корпоратизації, тобто перетворення державного підприємства у відкрите акціонерне товариство. Перетворення Запорізького трансформаторного заводу у відкрите акціонерне товариство здійснювалось у відповідності з Указом Президента України від 15.06.1993 р. №210/93 «Про корпоратизацію підприємств». На виконання вищезазначеного Указу Президента України, а також Указу Президента України "Про додаткові заходи щодо делегування Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській обласним державним адміністраціям повноважень щодо управління майном, що перебуває у загальнодержавній власності" від 21.02.1994 р. №61/94 і у відповідності до Положення про порядок корпоратизації підприємств, Запорізька обласна Рада народних депутатів видала Розпорядження від 28.09.1994 р. №100-р «Про перетворення Запорізького трансформаторного заводу у відкрите акціонерне товариство» [40].

Відповідно до вимог Закону України "Про акціонерні товариства" згідно з рішенням Загальних зборів акціонерів Товариства (протокол № 26 від 8 квітня 2011 р.) найменування Відкритого акціонерного товариства «Запоріжтрансформатор» змінено з Відкритого акціонерного товариства

«Запоріжтрансформатор» на Публічне акціонерне товариство «Запоріжтрансформатор» [52].

Відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів Товариства (протокол № 37 від 28 вересня 2017 р.) найменування Публічного акціонерного товариства «Запоріжтрансформатор» змінено на Приватне акціонерне товариство «Запоріжтрансформатор» [52].

Згідно Статуту ПАТ «Запоріжтрансформатор» засновником товариства є держава в особі Запорізької обласної ради народних депутатів. Зміни в діяльності, в тому числі злиття, поділ, приєднання, перетворення та виділ, не відбувались. Розмір статутного капіталу підприємства становить 22 103 тис. грн. [52].

На кінець 2018 р. ПАТ «Запоріжтрансформатор» має наступну організаційну структуру управління [52]:

1. Керівник Товариства - Генеральний директор.
2. Генеральному директору підпорядковано наступних керівників за функціями управління:
 - технічний директор;
 - директор з виробництва;
 - головний інженер;
 - директор з якості;
 - директор з персоналу;
 - директор з інформаційних технологій;
 - фінансовий директор;
 - директор з безпеки;
 - директор із закупок та логістики;
 - директор з продажу;та наступні підрозділи:
 - юридичний відділ;та посаду радника з фінансово-економічних питань.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (осіб): 2566. Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом (осіб): 15. Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) (осіб): 21. Чисельність працівників на кінець 2017 р.: 2581 [52].

Фонд оплати праці за 2017 рік склав 221 237.6 тис. грн. без нарахувань. Відносно 2016 року фонд оплати праці за 2017 р. склав 116,5 %, це пояснюється зміною мінімальної заробітної плати, а також додатковим підвищенням заробітної плати на підприємстві. Середня заробітна плата за 2017 рік склала 7100 грн., що в порівнянні з 2016 роком становить 119,5% [52].

Основні види продукції та послуг [52]:

1. Масляні силові трансформатори загального призначення, які використовуються у генеруючих (атомні, теплові, гідро та вітряні електростанції), магістральних, розподільчих (підстанції енергосистем, великі промислові підприємства, сільськогосподарські, комунальні та інші) енергосистемах. Діапазони потужностей від 1000 до 1 250 000 КВА, діапазони напруги від 10 до 1 150 кВ.

2. Трансформатори спеціального призначення для підприємств чорної та кольорової металургії, підприємств нафтогазової промисловості, залізниці, підприємств гірничодобувної галузі, а також інші промислові та комунальні підприємства, що мають власні підстанції на клас напруги 35 кВ і вище, трансформатори для ліній електропередач постійного струму. • Електричні шунтуючі реактори.

3. Керовані шунтуючі реактори (пристрої FACTS - кероване обладнання для електричних мереж змінного струму).

4. Послуги з сервісного обслуговування трансформаторного обладнання, такі як шефський нагляд за монтажем, монтаж, комплектні поставки, ремонтні роботи та модернізація за місцем експлуатації і на підприємстві.

Обсяг виробництва та реалізації продукції та послуг ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2017 р. склав 2 311 461,62 тис. гривень із яких частка експорту становить 30%. У 2018 р. Товариство планує виробляти ті ж види продукції та послуг, які виготовлялись та надавались протягом 2017 р.

Ринками збуту силових трансформаторів, шунтуючих реакторів та керованих шунтуючих реакторів ПАТ «Запоріжтрансформатор» в 2017 р. є країни СНД (передусім Україна та інші країни СНД), та такі країни Далекого зарубіжжя, як ПАР, Малайзія, Саудівська Аравія.

Основними споживачами продукції ПАТ «Запоріжтрансформатор» є:

- Структурні підприємства енергетики (генеруючі компанії, передаючі компанії (магістральні електричні мережі), розподільчі компанії).
- Підприємства чорної та кольорової металургії.
- Підприємства нафтогазової промисловості.
- Залізничні компанії.
- Підприємства гірничодобувної галузі.
- Інші промислові та комунальні підприємства, що мають власні підстанції на клас напруги 35 кВ та вище.

Основні ризики в діяльності підприємства:

1. Ризик неплатежу з боку замовника (застосування в умовах оплати акредитиву та надходження остаточного платежу перед відвантаженням, після проведення випробувань).

2. Ризик підвищення цін на матеріали та комплектуючі (диверсифікація закупівель матеріалів та комплектуючих; проведення аналізу ситуації на ринку і прогнозування динаміки цін; підписання довгострокових рамкових угод з основними постачальниками).

3. Посилення позицій конкурентів, зокрема китайських виробників, на ринку СНД. Посилення конкуренції на ринку України внаслідок зменшення імпортного мита на трансформаторне обладнання (оптимізація конструкції трансформаторного обладнання з метою зниження собівартості продукції;

диверсифікація ринків збуту, посилення присутності на ринках далекого зарубіжжя).

ПАТ «Запоріжтрансформатор», як і кожна організація, має свої переваги та недоліки. Для виявлення сильних та слабких сторін підприємства виконаємо SWOT-аналіз (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – SWOT-аналіз ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - якість продукції; - виготовлення продукції на індивідуальне замовлення; - активна збутова політика; - відома репутація; - лідируюча позиція на ринку України та країн СНД; - великий науковий потенціал та досвід. 	<ul style="list-style-type: none"> - високий ступінь зносу обладнання; - незавантаженість виробничих потужностей; - слабкий збут в країнах ЄС та США; - недостатня увага українському ринку; - неефективна інвестиційна політика; - нестача фінансових ресурсів.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - прихильність покупців в Азії та Південній Америці; - великий потенційний ринок в Україні та країнах СНД; - участь у міжнародних організаціях; - співпраця з міжнародними агентами. 	<ul style="list-style-type: none"> - слабка підтримка з боку українського уряду; - протекціоністська політика на закордонних ринках; - жорстка конкуренція; - низька платоспроможність ринку в Україні та країнах СНД; - великий розмір фінансових витрат.

SWOT-аналіз допомагає побачити основні переваги підприємства, використовуючи які, воно повинно збільшувати свою частку на ринку та досягати вищих фінансових результатів. Також в таблиці 2.1 наведені основні можливості підприємства для розширення своєї діяльності. Але, менеджмент підприємства повинен звертати увагу на слабкі сторони та загрози. Потрібно мінімізувати можливість настання основних ризиків та запроваджувати превентивні заходи.

Для загального уявлення про діяльність підприємства у таблиці 2.2 наведені основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор».

Таблиця 2.2 – Основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2014-2017 рр., тис.грн.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. до 2014 р., +/-
1.Чистий дохід від реалізації продукції	1365102	1095288	2352247	2311462	+946360
2.Собівартість реалізованої продукції	930539	833603	1193745	1403689	+474150
3.Валовий прибуток підприємства	434563	261685	1158502	907773	+473210
4.Чистий прибуток підприємства	-2282248	-2668586	-931245	-469727	+1812521
5.Вартість необоротних активів	2379382	2339579	2517828	2428557	+49175
6.Вартість оборотних активів	1242882	1378857	1866128	2210775	+967893
7.Фінансові витрати	-2449779	-2684802	-1782213	-1028613	+1421166
8.Власний капітал	1700450	4374053	-5107710	-5605161	-7305611
9.Поточні зобов'язання	5178241	7945190	9272398	6386038	+1207797
10.Валюта балансу	3622264	3718436	4383956	4639332	+1017068

Проаналізувавши дані, що наведені в таблиці 2.2, можна зробити певні висновки. За допомогою запропонованих фінансово-господарських показників можна побачити, що ефективність діяльності підприємства є достатньо високою, про що свідчить отримання валового прибутку. Валовий прибуток має позитивну динаміку за 4 роки. У 2017 р. він зріс на 473 210 тис. грн. у порівнянні з 2014 р. Але у підсумку підприємство отримує збитки. Розмір чистих збитків спадає у динаміці. Так, у 2017 р. отримано на 1 812 521 тис. грн. менше збитків, ніж у 2014 р. Збитки спричинені великими розмірами фінансових витрат, які в декілька разів перевищують валовий прибуток.

Внаслідок отримання збитків, зменшується розмір власного капіталу. За 2014-2017 рр. власний капітал зменшився на 7 305 611 тис. грн.

За аналізований період чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 946 360 тис. грн. У зв'язку з цим, зросла і собівартість готової продукції на 473 150 тис.грн. Динаміка зміни активів підприємства також є аналогічною. Сума оборотних та необоротних активів рівномірно зростає протягом аналізованого періоду. Постійним зростанням також характеризується обсяг поточних зобов'язань ПАТ «Запоріжтрансформатор». Протягом аналізованих 2014 – 2017 рр. цей показник змінився на 1207797 тис. грн.. Таким чином, діяльність підприємства в цілому є досить ефективною, але великий розмір фінансових витрат нівелює валові прибутки та спричиняє негативні показники чистого збитку та власного капіталу.

Важливим напрямом загального оцінювання фінансового стану суб'єкта господарювання є аналіз його майнового стану за інформацією балансу (звіту про фінансовий стан).

Майновий стан – це одна з характеристик фінансового стану підприємства, за допомогою якої оцінюється склад, розміщення, структура та динаміка активів (майна) і пасивів (власного капіталу та зобов'язань). Аналіз майнового стану підприємства наведено в таблиці А.1 (ДОДАТОК А).

Результати горизонтального і вертикального аналізу майна (табл. А.1) свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. До позитивних характеристик майнового стану належать такі:

- у звітному році порівняно з базовим вартість майна збільшилася на 930580 тис. грн, або 20,1 %, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства. Необоротні активи зросли на 98968 тис. грн (4,1 %), а оборотні активи зросли на 831612 тис. грн (37,6 %);

- левову частину необоротних активів складають основні засоби (26,8 % від загальної суми активів) та довгострокові фінансові інвестиції (25,4 % від загальної суми активів), що свідчить про великі виробничі потужності

підприємства та націленість на оновлення технічного забезпечення внаслідок довгострокового інвестування, вдосконалення технік виробництва та якості продукції. Темп приросту основних засобів складає 23,2 %, Таке збільшення говорить про оновлення основних фондів та придбання нового устаткування;

- динаміка оборотних активів є позитивною. Вони збільшилися на 831612 тис. грн., або на 37,6%. Це збільшення зумовлено зростанням запасів на 687895 тис. грн. (74,5%), та зростанням грошових коштів на 619345 тис. грн. (85,7%);

- зменшення дебіторської заборгованості на 493075 тис. грн або на 90,8% у 2017 році в порівнянні з 2015 р. та зменшення частки дебіторської заборгованості у структурі активів підприємства на 16,2% у 2017 р. в порівнянні з 2015 р. Таке зменшення свідчить про пришвидшення розрахунків з дебіторами, що дає змогу підприємству ефективніше використовувати власні кошти.

Водночас є й негативні характеристики майнового стану підприємства, зокрема:

- темп приросту готової продукції у звітному році в порівнянні з базовим склав +96,8% (в абсолютному значенні збільшення показника складає 276117 тис. грн.). Таке зростання свідчить про зниження ефективності маркетингової політики підприємства та/або про втрату певної частини ринків збуту;

- високий темп зростання запасів у частці оборотних активів спричиняє зменшення ліквідності підприємства.

Пасиви підприємства – це дуже важлива економічна категорія. Аналіз цього розділу балансу допомагає зрозуміти в якому фінансовому стані знаходиться підприємство та за рахунок яких коштів (власних чи залучених) формуються активи. Аналіз пасивів ПАТ «Запоріжтрансформатор» наведений у таблиці А.2 (ДОДАТОК А).

Результати горизонтального і вертикального аналізу майна (табл. А.2) свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією пасиву балансу.

До позитивних характеристик майнового стану належать такі:

- у звітному році порівняно з базовим вартість джерел формування капіталу збільшилася на 930580 тис. грн., або 20,1 %. Таке збільшення обумовлене структурною зміною майже всіх статей пасиву балансу підприємства. Найбільшу роль у збільшенні вартості джерел формування капіталу відіграло збільшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 3710850 тис. грн., або на 96,2%;

- у 2017 р. в порівнянні з 2015 відбулося зменшення поточних зобов'язань і забезпечень на 1559152 тис. грн. (24,4%). Таке зменшення зумовлене зменшенням наступних складових поточних зобов'язань: короткострокові кредити банків зменшилися на 446366 тис. грн. (8,6%), поточна кредиторська заборгованість – на 1107125 тис.грн. (122,4%), інші поточні зобов'язання – на 5576 тис.грн. (1,7%).

До негативних характеристик майнового стану належать такі:

- у звітному році в порівнянні з 2015 р. відбулося зменшення величини власного капіталу на 1221118 тис.грн. або на 21,8 %. Таке зменшення спричинене зростанням непокритого збитку на 1449582 тис.грн. або на 23% у 2017 р., в порівнянні з 2015 р. Зменшення абсолютної величини власного капіталу та збільшення довгострокових зобов'язань свідчить про зменшення фінансової стійкості підприємства, зменшення рівня економічної незалежності підприємства та погіршення стану його фінансової автономії;

- збільшення залежності підприємства від довгострокових запозичень, які збільшилися на 3710850 тис.грн (96,2%) у 2017 р. в порівнянні з 2015;

- порушена рівновага між сумами кредиторської та дебіторської заборгованостей, що є ознакою неефективних платіжно-розрахункових відносин підприємства.

2.2 Аналіз оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Аналіз стану і динаміки оборотних коштів (загальної величини й розмірів окремих поточних активів), а також показників оборотності дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів в оперативній діяльності підприємства, а також з'ясувати, у що вкладаються власні оборотні кошти підприємства протягом фінансового циклу з метою оцінки локального надлишку чи нестачі окремих видів оборотних коштів.

Аналіз оборотних активів ПАТ «Запоріжтрансформатор» розпочнемо з аналізу динаміки та структури активів підприємства (табл. 2.3, рис.2.1) за досліджуваний період 2015 – 2017 рр.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура активів підприємства ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення 2017 р. до 2015 р.	
	тис. грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
Разом активи:	3708752	100	4383956	100	4639332	100	930580	20,1
Необоротні активи	2329589	62,8	2517828	57,4	2428557	52,3	98968	4,1
Оборотні активи	1379163	37,2	1866128	42,6	2210775	47,7	831612	37,6
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	0,59		0,74		0,91		0,32	

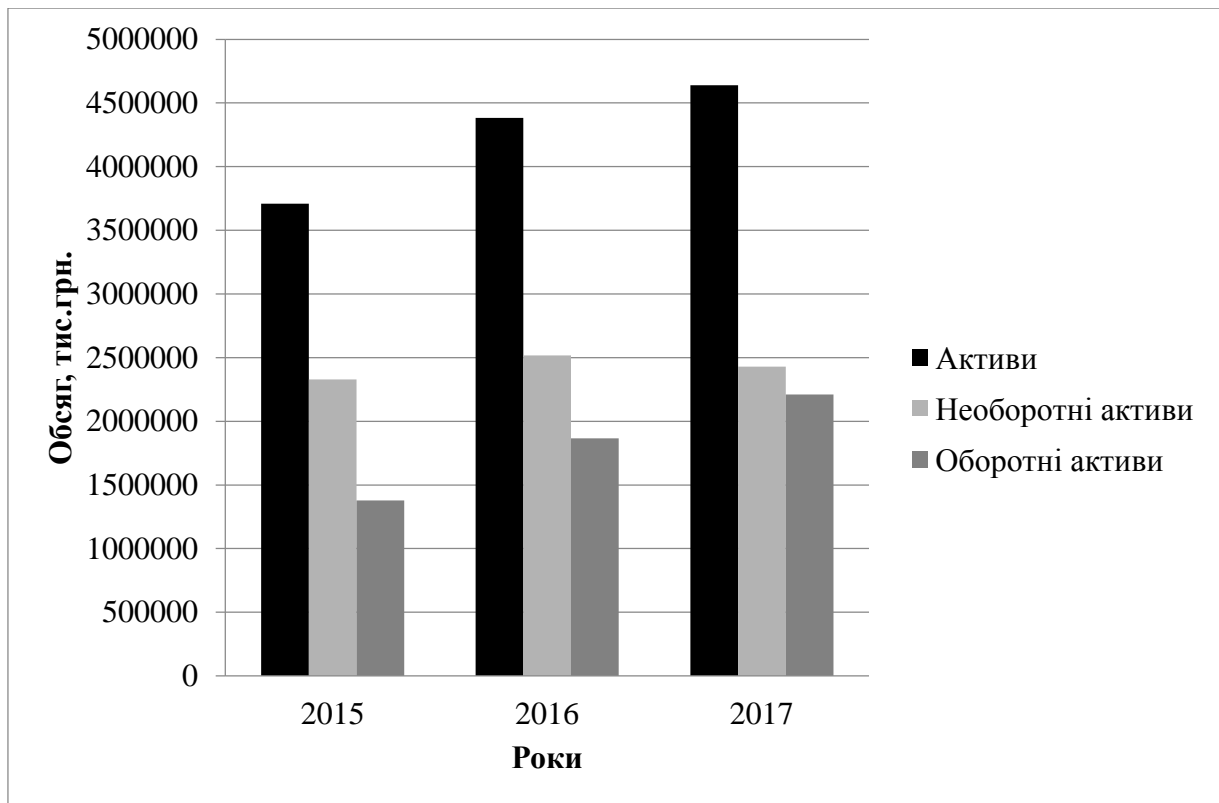

Рис.2.1 – Структура активів ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Аналізуючи дані таблиці 2.3 та рисунка 2.1, можна стверджувати, що активи підприємства зростають з кожним роком: в 2015 р. розмір активів склав 3708752 тис. грн, а в 2017 р. – 4639332 тис. грн, тобто за весь аналізований період розмір активів підприємства зріс на 930580 тис. грн або на 20,1 %. Зростання активів спричинене ростом необоротних активів на 98968 тис.грн (4,1%) та ростом оборотних активів на 831612 тис. грн. (37,6%).

Структура активів змінилася за три роки: у 2015 р. дві третини активів займали необоротні активи, а частка оборотних складала лише одну третю, але вже у 2017 р. частка оборотних і необоротних активів майже вирівнялася, необоротні активи склали 52,3% всіх активів а оборотні – 47,7%. Тепер детально проаналізуємо стан, динаміку та структуру оборотного капіталу ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 рр. (табл. А. 3, ДОДАТОК А).

Дані таблиці А.3 свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак у динаміці та структурі оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор». У 2017 р. в порівнянні з 2015 р. збільшилася загальна сума оборотних коштів на 831918 тис.грн. або на 37,6%. Збільшення оборотних коштів спричинене збільшенням запасів на 687895 тис. грн. (74,5%) та збільшенням грошових коштів та їх еквівалентів на 619345 тис. грн. (85,7%).

Збільшення запасів на 687895 тис.грн. призвело до збільшення їх частки у загальній сумі оборотних коштів на 24,7%. У складі запасів відбулося зростання у 2017 р., в порівнянні з 2015 р., усіх структурних елементів. Так, розміри виробничих запасів зросли на 291511 тис.грн. (85,7%), незавершеного виробництва – на 120267 тис.грн. (40,4%), готової продукції – на 230757 тис.грн. (96,2%) і товарів – на 45360 тис.грн. (99,9%). Збільшення запасів негативно впливає на ліквідність підприємства та його платоспроможність. Збільшення розмірів готової продукції на складах є ознакою погіршення взаємозв'язків з контрагентами та втрати значної частки ринку.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги зменшилася на 297207 тис. грн, що у відносному значенні склало 126,7%. Також відбулося зменшення частки дебіторської заборгованості у структурі оборотних коштів на 28%. Зміна розмірів дебіторської заборгованості у структурі оборотних коштів є позитивним явищем. Це підвищує оборотність коштів та підвищує платоспроможність підприємства, адже більше грошей знаходиться у обігу. Але абсолютне зниження дебіторської заборгованості свідчить про зменшення об'ємів реалізації продукції та проблеми з контрагентами.

У 2017 р., в порівнянні з 2015, значно збільшились грошові кошти та їх еквіваленти на 619345 тис.грн., що у відносному значенні складає 85,7%. Також зростає частка грошей у структурі оборотних коштів на 25,2%. Така зміна розмірів готівки призводить до підвищення ліквідності підприємства та підвищення його платоспроможності.

Власний оборотний капітал – це дуже важлива економічна категорія для кожного підприємства. Його наявність свідчить про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати діяльність. Проаналізуємо наявність власного оборотного капіталу у ПАТ «Запоріжтрансформатор» (табл. 2.4, рис. 2.2).

Таблиця 2.4 – Стан власних оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення
Власний оборотний капітал	-4236438	-7406270	-4175263	-61175
Оборотні кошти	1379163	1866128	2210775	+831612

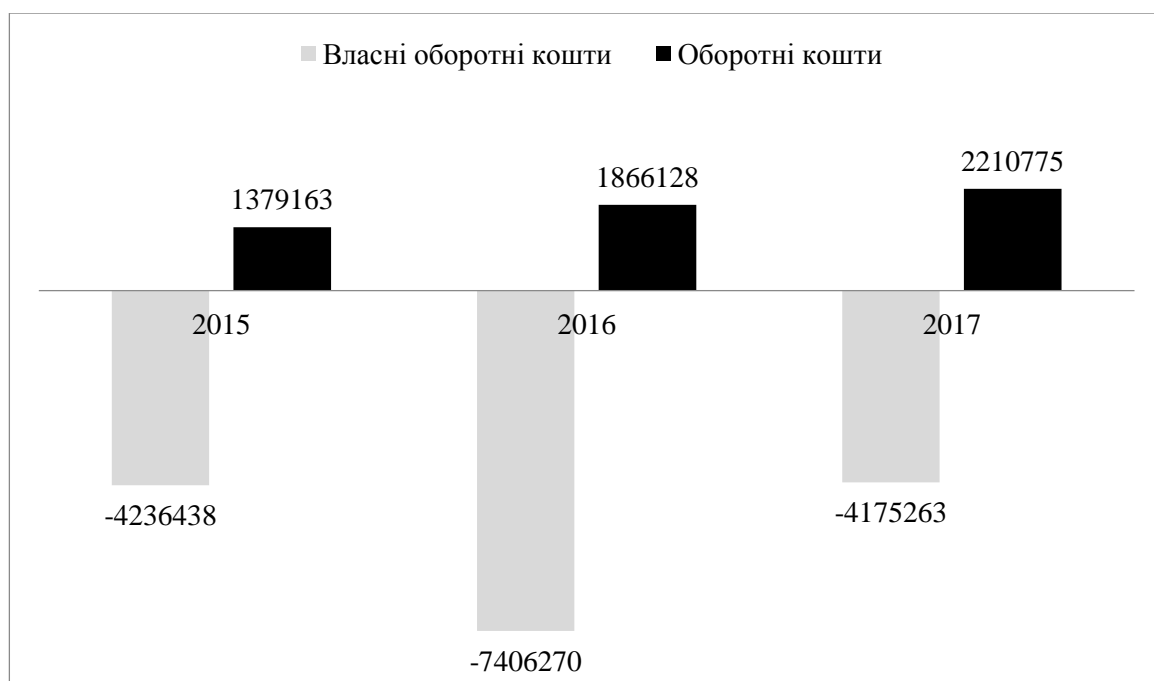

Рис. 2.2 – Стан власних оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Як видно з таблиці 2.4 та рисунку 2.2, власні оборотні кошти підприємства мають від'ємне значення. Така ситуація склалася через від'ємне значення власного капіталу підприємства та великого розміру поточних зобов'язань. Розмір власних оборотних коштів сягає від'ємних значень

впродовж 2015-2017 рр. Це є негативним явищем для підприємства, адже така ситуація свідчить про його погану платоспроможність. Організація також не зможе в короткі терміни розширити виробництво, адже і так використовується дуже велика кількість запозичених ресурсів.

Проаналізуємо стан оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор». Аналіз наведений у табл. 2.5 та рис. 2.3.

Таблиця 2.5 – Стан оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015 – 2017 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абс. відх.
1. Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства	0,37	0,45	0,47	+0,1
2. Строк обороту оборотних коштів, днів	436,8	249,8	321,9	-114,9
3. Коефіцієнт обороту	0,84	1,46	1,13	+0,29
4. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів	1,19	0,68	0,88	-0,31
5. Коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів	0,2	0,72	0,45	+0,25
6. Коефіцієнт покриття	0,17	0,19	0,34	+0,17
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,06	0,11	+0,9

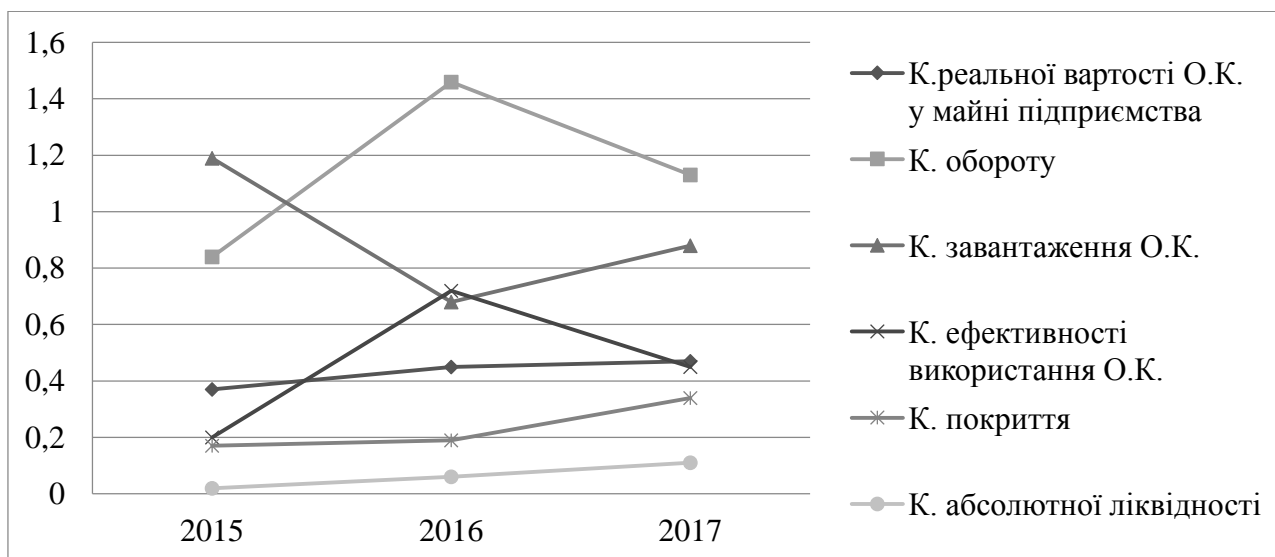

Рис. 2.3 – Динаміка коефіцієнтів стану оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Проаналізувавши таблицю 2.5, яка характеризує стан оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор», можна зробити наступні висновки:

- коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства має позитивну динаміку. Частка оборотних активів у загальній сумі активів підприємства зросла на 10% та складає 47%. Цей коефіцієнт знаходиться в нормі, дана кількість оборотних коштів забезпечує можливість ритмічного та безперебійного виробництва;

- строк обороту оборотних коштів складає 321,9 днів у 2017 р., що на 119 днів менше, ніж у 2015. Така динаміка є позитивною, адже пришвидшення обороту оборотних коштів говорить про підвищення ефективності їх використання. Взагалі, даний показник є більшим за нормативний, але це обумовлено характером діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор»;

- коефіцієнт номер 3 показує, що кількість оборотів оборотних коштів за 2017 рік становить 1,13 разів, що на 0,29 одиниць більше, ніж в 2015 році. Така динаміка є позитивною, підприємство ефективніше використовує оборотні кошти;

- коефіцієнт заватаження оборотних коштів підприємства у 2017 р. становить 0,88 одиниць. Це означає, що в 2017 р. 0,88 копійок оборотних коштів припадає на 1 грн. реалізованої продукції. Даний показник зменшується на 0,31 одиниць у 2017 р., в порівнянні з 2015, що є позитивним моментом, адже оборотні кошти використовуються ефективніше;

- коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів у 2017 р. дорівнює 0,45 одиниць, що на 0,25 одиниць більше, ніж у 2015 р. Така динаміка є позитивною, адже за два роки збільшилася кількість прибутку на 1 грн. оборотних коштів. Тобто підприємство оптимізувало кількість оборотних коштів та досягло вищих фінансових результатів;

- коефіцієнт покриття характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення його боргів протягом року. Нормативне значення даного коефіцієнта коливається у значеннях 2,0-2,5. Фактичне значення коефіцієнта покриття ПАТ «Запоріжтрансформатор» набагато менше за нормативне. Це зумовлене великим розміром короткострокових зобов'язань. Але коефіцієнт покриття у 2017 р. досягнув 0,34 одиниці, що на 0,17 одиниць

більше, ніж у 2015. Така динаміка є позитивною і свідчить про зменшення короткострокових зобов'язань і збільшення оборотних активів підприємства;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства дорівнює 0,11 одиниць у 2017 р., що на 0,9 одиниць більше, ніж у 2015. Даний коефіцієнт показує негайну готовність підприємства погасити свою заборгованість. ПАТ «Запоріжтрансформатор» має незадовільні показники коефіцієнта абсолютної ліквідності, адже його нормативне значення повино бути у межах 0,2-0,25. Це каже про низьку платоспроможність підприємства.

Проведемо аналіз джерел формування оборотних коштів та визначимо стратегію фінансування оборотних активів ПАТ «Запоріжтрансформатор» на основі даних таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Структура джерел фінансування діяльності ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Пасиви підприємства	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
1.Власний капітал	- 4384043	- 118,2	- 5107710	- 116,5	- 5605161	-120,8	- 1221118	-21,8
2.Короткострокові зобов'язання	7945190	214,2	9247317	210,9	6386038	137,6	- 1559152	-24,4
3.Довгострокові зобов'язання	147605	4,0	145004	3,3	3858455	83,2	+3710850	+96,2
4.Загальна сума пасивів	3708752	100	4383956	100	4639332	100	+930580	+20,1

За даними таблиці 2.6 можна підсумувати, що підприємство фінансує свою діяльність тільки із запозиченого капіталу. Власний капітал сягає від'ємних значень через великий розмір непокритих збитків. При чому динаміка розміру власного капіталу підприємства є негативною: у 2017 р., в

порівнянні з 2015, відбулося зменшення власного капіталу на 1221118 тис. грн. або на 21,8%.

У 2015-2016 рр. основним джерелом фінансування підприємства були короткострокові зобов'язання. Вони становили 9247317 тис. грн. у 2016 р., що складало 210,9 % від загальної суми активів. В дані роки підприємство притримувалось агресивної стратегічної моделі фінансування оборотних коштів, які повністю покривалися короткостроковими зобов'язаннями (рис. 2.4).

Елементи фінансування	Джерела фінансування
Збитки (54%)	Довгострокові зобов'язання (13%)
Необоротні активи (27%)	Короткострокові зобов'язання (87%)
Оборотні активи (19%)	

Рис. 2.4 – Структура майна і джерел фінансування ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2016 р.

Тепер проаналізуємо структуру майна і джерел фінансування ПАТ «Запоріжтрансформатор» У 2017 р. (рис 2.5).

Елементи фінансування	Джерела фінансування

Рис. 2.5 – Структура майна і джерел фінансування ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2017 р.

Аналізуючи рис. 2.5, можна підсумувати, що у 2017 р., в порівнянні з 2015 і 2016 рр., ситуація змінилася: розмір короткострокових зобов'язань зменшився на 1559152 тис.грн. (24,4%), а розмір довгострокових зобов'язань зріс на 3710850 тис. грн. (96,2%). У 2017 році підприємство притримувалося консервативній стратегії фінансування оборотних коштів, в якій більша увага приділяється довгостроковому капіталу.

2.3 Оцінювання структури оборотних коштів на підприємстві

Проведемо більш детальний аналіз структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» та аналіз їх структурних елементів. Для початку проаналізуємо загальну структуру оборотних коштів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Структура оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2016-2017 рр.

Показник	2016 рік		2017 рік		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
Запаси	727158	39,0	923377	41,8	+196219	+21,3
Дебіторська заборгованість	607909	32,6	542932	24,6	-64977	-12,0
Гроші та їх еквіваленти	514433	27,6	722658	32,7	+208225	+28,8
Витрати майбутніх періодів	9864	0,5	19750	0,9	+9886	+50,1
Інші оборотні кошти	6764	0,4	2058	0,1	-4706	-228,7
Разом:	1866128	100	2210775	100	+344647	+15,6

Проаналізувавши таблицю 2.7, можна зробити наступні висновки:

- загальна кількість оборотних активів зросла на 344647 тис.грн. або на 15,6% через збільшення запасів на 196219 тис.грн. (21,3%) та збільшення грошів та їх еквівалентів на 208225 тис.грн. (28,8%);

- розмір запасів збільшився на 196219 тис.грн. або на 21,3%, що свідчить про зменшення ліквідності та платоспроможності підприємства;

- дебіторська заборгованість у 2017 р., в порівнянні з 2016 зменшилася на 64977 тис.грн або на 12%.

- гроші та їх еквіваленти зросли у 2017 році на 208225 тис грн. або на 28,8%, що підвищило абсолютну ліквідність та платоспроможність підприємства.

Проаналізуємо стан запасів на підприємстві. Вони мають значний вплив на виробничі результати і фінансовий стан підприємства. Запаси повинні бути оптимальними. Аналіз запасів ПАТ «Запоріжтрансформатор» почнемо з аналізу структури і динаміки запасів за 2015-2017 рр. (табл. 2.8, рис. 2.6).

Таблиця 2.8 – Аналіз структури та динаміки запасів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Стаття	2015		2016		2017		Відхилення	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
Запаси:	235482	100	727158	100	923377	100	687895	+74,5
1. Виробничі запаси:	48838	20,7	241539	33,2	340349	36,9	291511	+85,7
1.1. сировина і матеріали	28314	12,0	157291	21,6	273616	29,6	245302	+89,7
1.2. купівельні напівфабрикати	19337	8,2	81754	11,2	63700	6,9	44363	+69,6
1.3. інші виробничі запаси	1187	0,5	2494	0,3	3033	0,3	1846	+60,9
2. Незавершене виробництво	177589	75,4	402107	55,3	297856	32,3	120267	+40,4
3. Готова продукція	9017	3,8	38187	5,3	239774	26,0	230757	+96,2
4. Товари	38	0,02	45325	6,2	45328	4,9	45290	+99,9
Оборотні кошти	1378857		1841048		2210775		831918	+37,6
Дохід від реалізації	1095288		2352247		2311462		1216174	+52,6

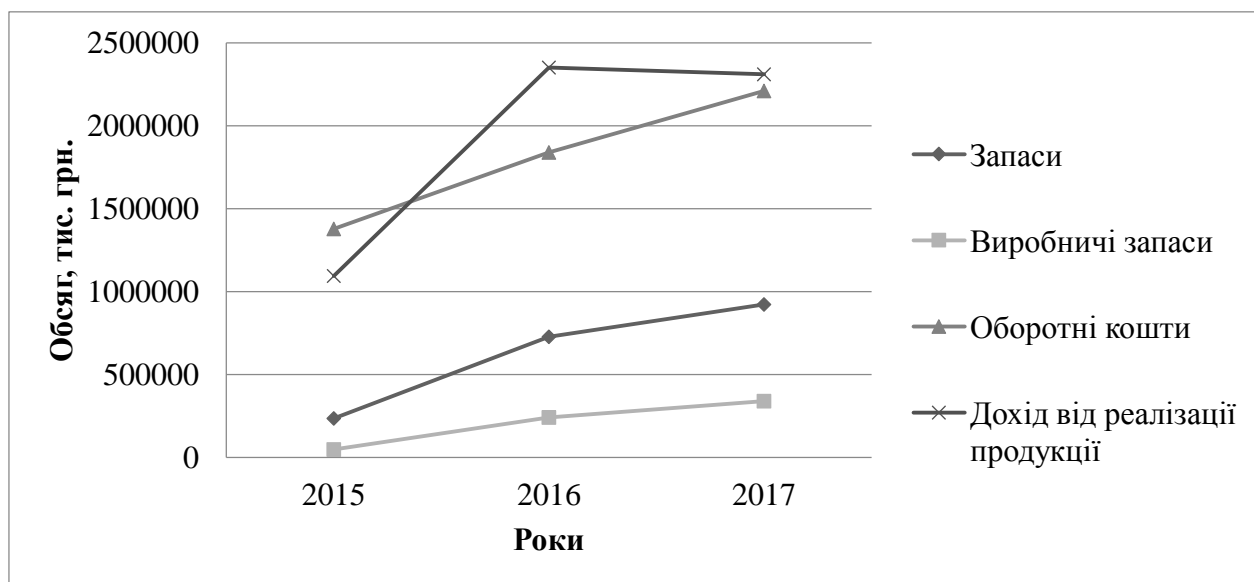

Рис. 2.6 – Динаміка запасів ПАТ "Запоріжтрансформатор" у 2015-2017 рр.

Дані таблиці 2.8 свідчать про збільшення запасів за 2015-2017 рр. на 687895 тис.грн. або на 74,5%, що погіршує ліквідність та платоспроможність підприємства.

Збільшення відбулося через зростання усіх складових запасів. Так, виробничі запаси збільшилися на 291511 тис. грн. (85,7%), незавершене виробництво – на 120267 тис.грн. (40,4%), готова продукція – на 230757 тис.грн. (96,2%), товари – 45290 тис.грн. (99,9%).

Виробничі запаси, як було зазначено вище, зросли на 291511 тис.грн. або на 85,7% у 2017 р., в порівнянні з 2015. Збільшення виробничих запасів спричинене збільшенням обсягу реалізації продукції, а отже і обсягом виробництва. У складі виробничих запасів збільшилися усі складові: обсяг сировини і матеріалів зріс на 245302 тис.грн. (89,7%), обсяг купівельних напівфабрикатів – на 44363 тис.грн. (69,6%), обсяг інших виробничих запасів – на 1846 тис.грн. (60,9%).

Обсяг незавершеного виробництва зростає протягом аналізованого періоду на 120267 тис.грн. (40,4%). Таке збільшення спричинене зростанням виробництва. Частка незавершеного виробництва у загальному обсязі запасів знизилась з 75,4% до 32,3%, що є позитивним моментом у діяльності підприємства та свідчить про прискорення операційного циклу.

Обсяг готової продукції за аналізований період зростає на 230757 тис.грн. або на 96,2%. Також збільшується структурна частка готової продукції у структурі запасів з 3,8% до 26%.

Таке збільшення є негативним для підприємства, воно погіршує ліквідність та платоспроможність організації та свідчить про деякі проблеми з контрагентами, визначенням оптимальних розмірів виробництва або з реалізацією продукції.

Проведемо аналіз стану запасів на підприємстві та ефективність їх використання. Для цього наведемо вихідні дані (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Вихідні дані для аналізу стану запасів на ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Стаття	Середній залишок, тис.грн.		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1. Запаси:	235365	481320	825267,5

1.1.	Виробничі запаси	48838	145188,5	290944
1.2.	Незавершене виробництво	160978	289848	699963
	1.3. Готова продукція	24036	23602	277961
2.	Собівартість реалізованої продукції	833603	1193745	1403689
3.	Матеріальні затрати	647160	1248101	1303673
4.	Тривалість періоду, днів	360		

Виконаємо аналіз стану виробничих запасів на ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 рр. (табл. 2.10, рис 2.7).

Таблиця 2.13 – Показники ефективності використання запасів на ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Оборотність запасів, днів	3,54	2,48	1,7
Оборотність виробничих запасів, днів	17,07	8,22	4,82
Строк збереження запасів, днів	101,6	145,15	211,65
Строк збереження виробничих запасів, днів	21,09	43,8	74,61
Оборотність готової продукції, днів	34,6	50,5	5,04
Тривалість виробничого циклу	69,5	87,4	179,5

Проведений аналіз свідчить, що на підприємстві протягом трьох років у цілому ефективність використання запасів зменшилася. Всі отримані показники (табл. 2.13, рис. 2.7) є гіршими за своїми значеннями. Це спричинене непропорційним зростанням собівартості реалізованої продукції та обсягом запасів.

За аналізований період знизилася оборотність запасів та виробничих запасів з 3,54 до 1,7 днів та з 17,07 до 4,82 днів відповідно. Також збільшився строк збереження запасів. Це свідчить про погіршення ділової активності підприємства та про зниження ефективності використання запасів.

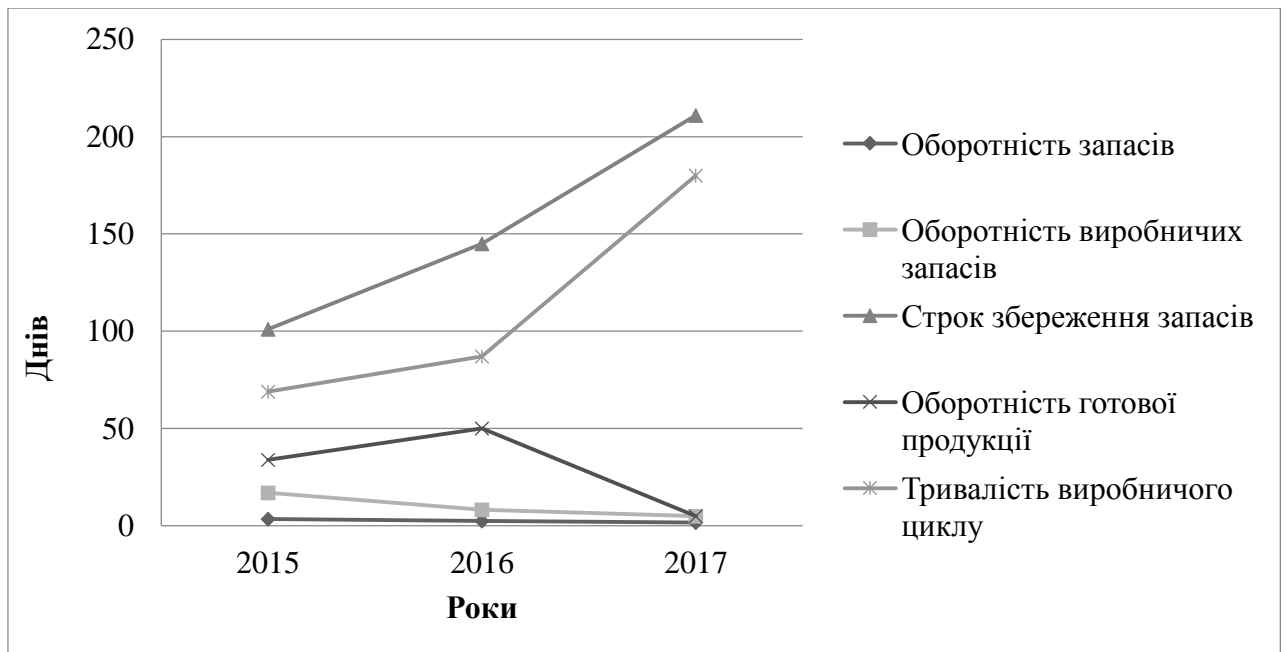

Рис. 2.7 - Динаміка коефіцієнта ефективності використання запасів ПАТ «Запоріжжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Знижується у 2015-2017 рр. і оборотність готової продукції з 34,6 днів до 5 днів. Також зростає частка готової продукції. Такий стан може бути визваний втратою ринків збуту, високою собівартістю продукції, низькою купівельною спроможністю покупців, неритмічним випуском та відвантаження продукції тощо.

З 2015 по 2017 рр. тривалість виробничого циклу зросла на 110 днів. Збільшення тривалості виробничого циклу призвело до збільшення залишків незавершеного виробництва внаслідок уповільнення оборотності капіталу.

Визначимо ефективність управління виробничих запасів за допомогою суми коштів додатково вивільнених з обороту чи додатково залучених в оборот для забезпечення виробничої діяльності підприємства за формулою (1.13).

$$\Delta CO = (1,7 - 3,54) * 2292,4 = -4218 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в результаті проведеного аналізу можна зробити висновок про менш ефективне управління запасами на підприємстві в 2015 р., наслідками якого стало додаткове залучення капіталу у сумі 4218 тис. грн.

Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості має велике значення, їх розмір має значний вплив на фінансовий стан підприємств. Небезпечним є стрімке накопичення взаємних валових боргів між підприємствами, які призводять до необґрунтованого банкрутства багатьох підприємств. Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості наведено в табл. 2.11 та рис. 2.8.

Таблиця 2.11 – Склад та структура дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Розрахунки з дебіторами	2015		2016		2017		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
1.Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	531825	51,3	295430	50,7	234618	43,2	-297207	-126,7
2.Дебіторська заборгованість за розрахунками:	38290	3,7	38372	6,6	49562	9,1	+11272	22,7
2.1.за виданими авансами								
2.2.з бюджетом	455428	44,0	143432	24,6	144752	26,7	-310676	-214,6
2.3.Інша поточна дебіторська заборгованість	10158	1	105595	18,1	114000	21,0	+103842	91,09
Загальна сума дебіторської заборгованості	1035701	100	582829	100	542932	100	-492769	-90,76

З таблиці 2.11 видно, що загальний розмір дебіторської заборгованості зменшився на 492769 тис.грн. у 2017 р., в порівнянні з 2016, що в відносному вираженні складає 90,76 %.

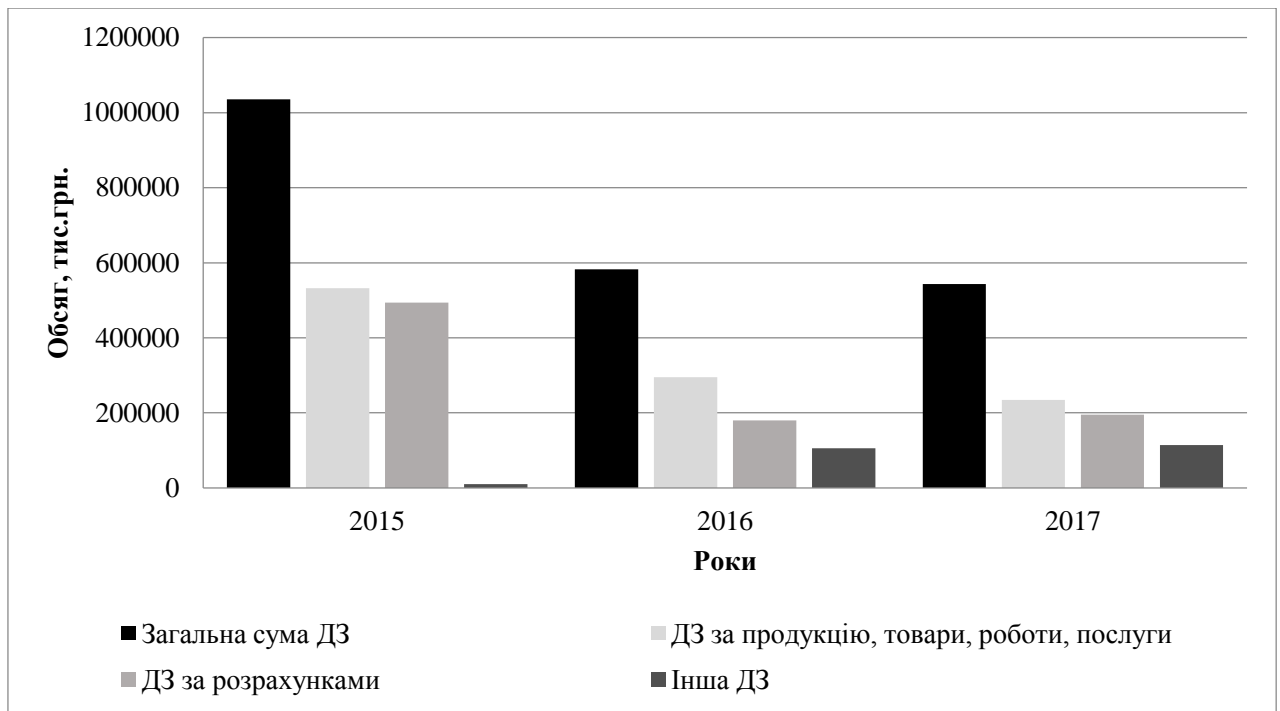

Рис. 2.8 – Структура дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Зменшення дебіторської заборгованості може свідчити про погіршення взаємозв'язків з контрагентами та втрати частини ринку, але збільшення виручки від реалізації (1 095 288 тис. грн. – у 2015 році, 2 311 462 тис. грн. – у 2017 р.) дає підстави говорити про поліпшення ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Зменшення загальної суми дебіторської заборгованості спричинили зміни таких її складових: зменшилася на 297 207 тис.грн. або на 126,7% за період 2015-2017 рр. дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги; зменшилася дебіторська заборгованість із розрахунками з бюджетом за період 2015-2017 років на 310 676 тис.грн. або на 214,6%.

Також слід відзначити збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 103 842 тис.грн. (91,09%) за період 2015-2017 років та збільшення дебіторської заборгованості за виданими авансами на 11 272 тис.грн. (22,7%).

Виконаємо аналіз дебіторської заборгованості на ПАТ «Запоріжтрансформатор» за період 2015-2017 рр. Вихідну інформацію для

оцінки стану дебіторської заборгованості, її динаміки та періоду інкасації подано в табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Вихідна інформація для аналізу дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Стаття	2015 р.	2016 р.	2017 р.
	Середній залишок, тис.грн.	Середній залишок, тис.грн.	Середній залишок, тис.грн.
Дебіторська заборгованість	955770,5	809418	575420,5
Сума оборотних коштів	1310869,5	1610105,5	2038451,5
Виручка від реалізації	1095288	2352247	2311462
Тривалість періоду, днів	360		

Вихідна інформація за даними бухгалтерського обліку підприємства для розрахунку коефіцієнта простроченої заборгованості та середнього «віку» дебіторської заборгованості наведена у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз «віку» дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Дебіторська заборгованість	Всього на кінець року, тис.грн.	У тому числі за строками погашення, тис. грн.		
		До 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців
2015 рік	1035701	880345,8	108748,6	46607,4
2016 рік	582829	510445,3	70369	2015,3
2017 рік	542932	475732	65000	2200

За таблицею 2.13 видно, що майже вся сума дебіторської заборгованості погашається у перші три місяці. Це є позитивним моментом у управлінні дебіторською заборгованістю та каже про його високу ефективність.

На основі вихідних даних, наведених вище, розрахуємо показники аналізу дебіторської заборгованості за 2015-2017 рр. Результати наведені у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Показники аналізу дебіторської зборговності ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абс. відхилення, +/-
1. Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську зборгованість	0,73	0,50	0,28	-0,45
2. Середній період інкасації дебіторської зборгованості, днів	314,1	123,9	89,6	-224,5
3. Кількість оборотів дебіторської зборгованості	1,15	2,91	4,02	+2,87
4. Коефіцієнт простроченої дебіторської зборгованості	0,15	0,124	0,124	-0,026
5. Середній «вік» простроченої дебіторської зборгованості	51,06	11,27	10,47	-40,59

Проаналізувавши таблицю 2.14, можна зробити такі висновки:

- коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську зборгованість зменшився на 0,45 одиниць за період 2015-2017 рр., що вказує на більш ефективне використання оборотних коштів у господарській діяльності;

- середній період інкасації дебіторської зборгованості характеризує роль дебіторської зборгованості в фактичній тривалості фінансового та загального операційного циклу підприємства, тому зменшення цього показника на 224,5 дні є позитивним явищем;

- коефіцієнт оборотів дебіторської зборгованості показує, в скільки разів виручка перевищує середню дебіторську зборгованість. На підприємстві кошти, інвестовані в дебіторську зборгованість в 2015 р., перебували в обігу 1,15 разів, а в 2017 р. – 4 рази, що є позитивним для підприємства;

- з 2015 по 2017 рр. на підприємстві зменшується частка простроченої дебіторської зборгованості на 0,026 одиниць, що є позитивним явищем для підприємства;

- за період 2015-2017 рр. прослідковується зменшення середнього «віку» простроченої заборгованості, що свідчить про пришвидшення розрахунків з дебіторами.

Досить показовим при визначенні рівня дебіторської заборгованості є порівняння наявного рівня заборгованості покупців з оптимальним її розміром. Визначимо оптимальний розмір дебіторської заборгованості за період 2015-2017 рр. та порівняємо його з фактичним (табл. 2.15, рис. 2.9).

Таблиця 2.15 – Порівняння фактичного і оптимального розміру дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 рр.

Роки	Розмір дебіторської заборгованості, тис.грн.		Відхилення оптимального значення від фактичного, тис.грн.
	Фактичний	Оптимальний	
2015	955770,5	728713,3	-227057,2
2016	809418,0	411349,0	-398069
2017	575420,5	360665,1	-214755,4

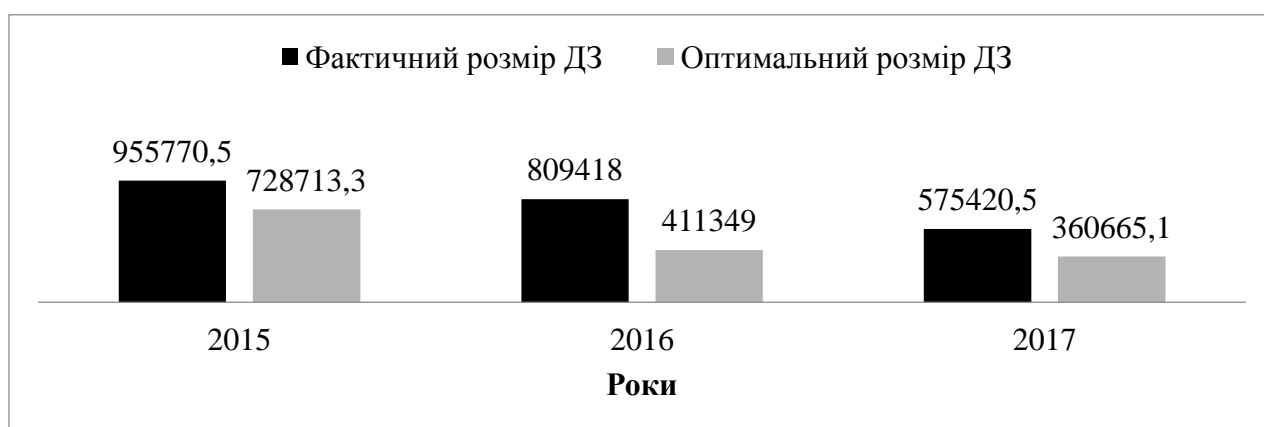

Рис.2.9 – Порівняння фактичного і оптимального розміру дебіторської заборгованості ПАТ "Запоріжтрансформатор" у 2015-2017 рр.

Наведені дані у табл. 2.15 свідчать про те, що за період 2015 – 2017 рр. залишки дебіторської заборгованості перевищували її оптимальний розмір на відповідний період. Виходячи з цього, менеджменту підприємства потрібно

розробити більш виважену політику розрахунків з покупцями, оскільки завелике відволікання коштів у дебіторську заборгованість призводить до зниження платоспроможності підприємства та необхідності пошуку зовнішніх джерел фінансування господарської діяльності.

Повний аналіз стану дебіторської заборгованості неможливий без порівняння її з рівнем кредиторської заборгованості на підприємстві. Фінансові служби підприємства мають постійно стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і потребує залучення додаткових коштів, а перевищення кредиторської заборгованості може призвести до неплатоспроможності підприємства.

Проналізуємо стан кредиторської та дебіторської заборгованості ПАТ «Зпоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр. (табл. 2.16, рис. 2.10).

Таблиця 2.16 – Стан дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Зпоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Роки	Дебіторська заборгованість, тис.грн.	Кредиторська заборгованість, тис.грн.	Відхилення кредиторської заборгованості від дебіторської, тис.грн.	Відношення кредиторської заборгованості до дебіторської
2015	1036007	1145008	+109001	1,1
2016	607909	948203	+340294	1,55
2017	542932	904167	+361235	1,66

Рис. 2.10 – Стан дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

За даними таблиці 2.16 можна зробити висновок про тенденцію до зменшення як кредиторської так і дебіторської заборгованості за 2015-2017 роки. Дебіторська заборгованість зменшується через зменшення статті дебіторська заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги у 2017 році, в порівнянні з 2015 роком. Кредиторська заборгованість зменшується через пропорційне зменшення усіх її складових. За таблицею 2.2.10. видно, що кредиторська заборгованість перевищує дебіторська за весь період. Однак, таке перевищення не є великим, тому не несе негативних наслідків для підприємства. За аналізований період відношення кредиторської та дебіторської заборгованості зростає з 1,1 одиниці до 1,66. Таке збільшення є неоднозначним явищем для підприємства: з одного боку підприємство стало активніше користуватися «чужими» коштами, а з іншого – зростає ризик неплатоспроможності підприємства.

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок про тенденції до поліпшення політики управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Свідченням цьому є розраховані коефіцієнти:

- відволікання оборотних активів в дебіторську заборгованість;
- середній період інкасації дебіторської заборгованості;
- кількість оборотів дебіторської заборгованості за визначений період;
- середній «вік» простроченої дебіторської заборгованості.

За період 2015-2017 рр. відбулося зменшення дебіторської заборгованості при збільшенні розмірів реалізації продукції, що є наслідком покращення управління дебіторською заборгованістю.

Негативним явищем на підприємстві є перевищення протягом 2015-2017 рр. наявного рівня дебіторської заборгованості над оптимальним розміром. Також негативним явищем для підприємства є збільшення коефіцієнту відношення кредиторської заборгованості над дебіторською.

При функціонуванні підприємства у ринкових умовах господарювання важливо знати не тільки фінансові результати, а й окремо аналізувати ефективність використання грошових коштів за звітний період.

Основною метою аналізу грошових коштів підприємства є оцінка сум і рівня середнього залишку грошових активів з позицій забезпечення платоспроможності підприємства, а також визначення ефективності їх використання. Вихідні дані для аналізу грошових коштів наведені у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Вихідна інформація для аналізу грошових коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»

Стаття	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Середній залишок грошових коштів, тис.грн.	99853,5	308873	618545,5
Середня сума оборотних коштів, тис. грн.	1310869,5	1610105,5	2038451,5
Загальний видаток грошових коштів, тис.грн.	1578893	2946436	2872364
Тривалість періоду, днів	360		

Розрахуємо показники стану та використання грошових коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 роки на основі вихідних даних (табл. 2.18, рис. 2.11).

Таблиця 2.18 – Показники стану та використання грошових коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 рр.

Назва показника	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнт участі грошових коштів	0,08	0,19	0,30
Період обороту грошових коштів, днів	22,77	37,74	77,52
Оборотність грошових коштів	15,81	9,54	4,64

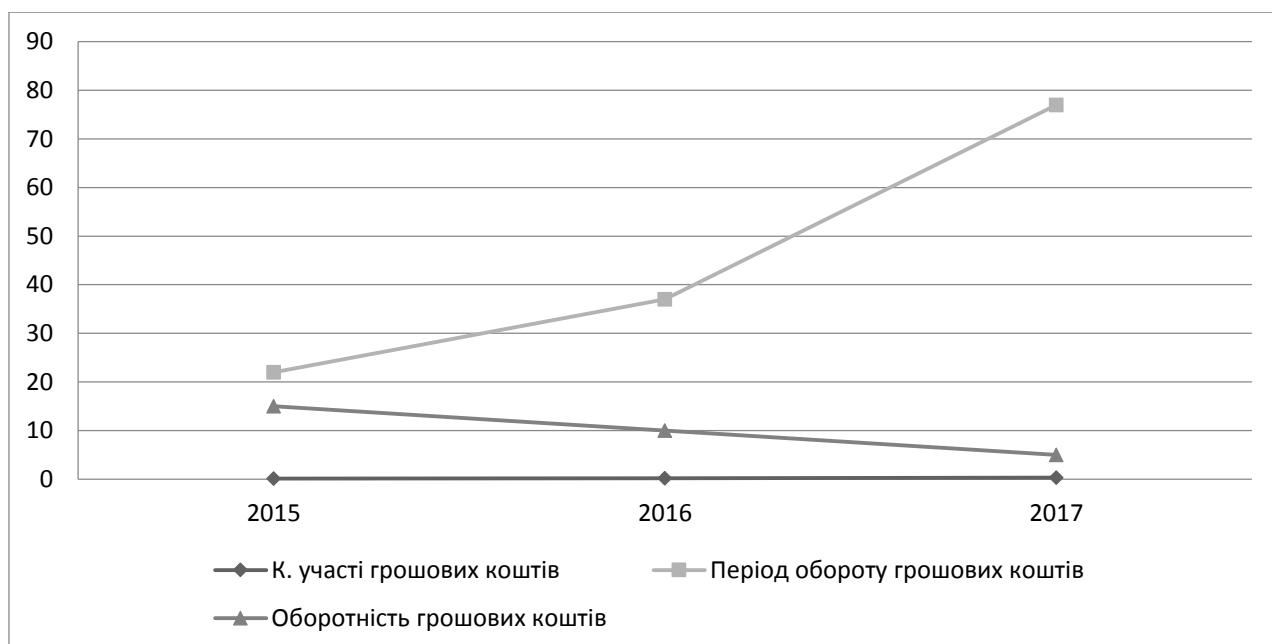

Рис. 2.11 – Показники стану та використання грошових коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр.

Результати дослідження показують, що участь грошових коштів в оборотному капіталі підприємства в 2017 році, в порівнянні з 2015 зростає з 8% до 30%. Така зміна є позитивною для підприємства, вона свідчить про покращення його абсолютної ліквідності та платоспроможності.

Проведений аналіз свідчить про збільшення періоду обороту грошових коштів у 2017 році, в порівнянні з 2015 роком, більш ніж, як у 3 рази. Така

тенденція є негативною, оскільки свідчить про збільшення періоду витрачання коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію.

Збільшення періоду обороту грошових коштів призводить до зменшення їх оборотності. Протягом 2015-2017 років оборотність грошових коштів підприємства зменшилася більш як у 3 рази.

Отже, виходячи з проведеного аналізу грошових коштів на ПАТ «Запоріжтрансформатор», можна зробити висновок про позитивний стан грошових коштів у структурі оборотних активів. Але збільшення періоду обороту грошових коштів та їх оборотності свідчить про незадовільний стан організації грошових потоків, незбалансованість надходження та витрачання грошових коштів, що потребує підвищення ефективності управління грошовими коштами на підприємстві.

Висновки до розділу 2

1. Найбільшу частку в структурі оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2017 р. складають запаси (41,8%), дебіторська заборгованість (24,6%) та гроші і їх еквіваленти (32,7%).

2. Стан ефективності використання запасів погіршився за період 2015-2017 рр. Динаміка запасів є позитивною, їх обсяг зріс на 74,5 % в 2017 р., в порівнянні з 2015.

3. Дебіторська заборгованість зменшується за 2015-2017 рр. на 90,76%. Також зменшується вага дебіторської заборгованості у загальній структурі оборотних коштів, що є позитивним моментом у діяльності підприємства. Але все одно фактичний рівень дебіторської заборгованості вищий за оптимальний.

4. Грошові кошти протягом 2015-2017 рр. збільшуються на 85,7%. Ефективність використання грошових коштів протягом досліджуваного періоду зростає. Але збільшення періоду обороту грошових коштів та їх

оборотності свідчить про незадовільний стан організації грошових потоків, незбалансованість надходження та витрачання грошових коштів, що потребує підвищення ефективності управління грошовими коштами на підприємстві.

5. У 2015-2016 рр. основним джерелом фінансування підприємства були короткострокові зобов'язання, а у 2017 р. ситуація змінилася: розмір короткострокових зобов'язань зменшився на 1559152 тис.грн. (24,4%), а розмір довгострокових зобов'язань зріс на 3710850 тис. грн. (96,2%). У 2017 році підприємство притримувалося консервативній стратегії фінансування оборотних коштів, в якій більша увага приділяється довгостроковому капіталу.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

ПАТ «ЗАПОРІЖТРАНСФОРМАТОР»

3.1 Удосконалення управління оборотних коштів підприємства

У сучасних умовах для більшості підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних коштів та їх неправильна структура, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Розмір оборотних коштів та їх структура повинні постійно змінюватись, в залежності від обсягів виробництва та інших операційних показників підприємства. Якщо обсяг оборотних коштів занадто великий, то підприємство несе додаткові витрати на їх зберігання. Надмірний обсяг оборотних коштів також призводить до зменшення готівки та зменшення ліквідності підприємства. Якщо ж оборотних коштів не вистачає, то підприємство не може виробляти потрібний обсяг продукції і втрачає прибуток.

Визначення оптимального обсягу оборотних коштів пов'язане з визначенням правильної їх структури. Через коригування окремих складових оборотних коштів потрібно знаходити їх загальний оптимальний обсяг. Підприємство «Запоріжтрансформатор» має не ідеальну структуру оборотних активів, що значним чином впливає на її діяльність. Давайте визначимо, які проблеми у структурі оборотних коштів присутні на даному підприємстві у 2017 р., проаналізувавши рисунок 3.1 та звернувшись до результатів розрахунків у другому розділі.

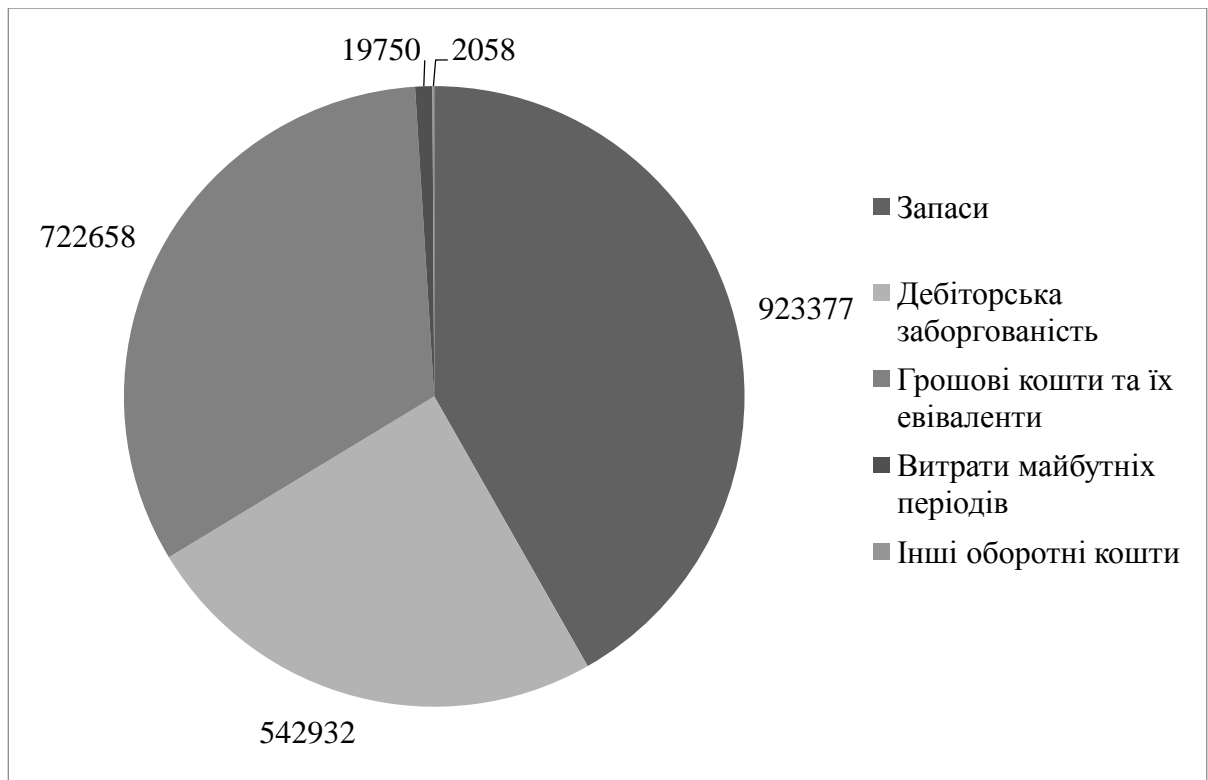

Рис. 3.1 – Оборотні кошти ПАТ "Запоріжтрансформатор" у 2017 р.

Виходячи з аналізу рисунку 3.1 та розрахунків у другому розділі, можна виявити такі проблеми у структурі оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»:

- непропорційне збільшення запасів в порівнянні зі зростанням обсягу виробництва;

- нефективне використання запасів на підприємстві, про що свідчать розраховані коефіцієнти (див. табл. 2.10);

- загальний обсяг дебіторської заборгованості протягом 2015-2017 рр. зменшується, що є позитивним явищем на фоні збільшення обсягів реалізації, але фактичний обсяг дебіторської заборгованості більший за оптимальний, тобто потребує коригування для більш раціонального використання оборотних коштів;

- загальний розмір грошових коштів є оптимальним, але показники ефективності використання грошових коштів є негативними, тому потрібно покращити систему управління грошових коштів на підприємстві.

Для удосконалення структури оборотних коштів підприємства загалом, розглянемо удосконалення структурних елементів оборотних коштів: дебіторської заборгованості, запасів, грошей та їх еквівалентів.

Для коригування величини запасів визначимо їх нормативний обсяг та порівняємо з фактичним. Після цього наведемо механізми оптимізації розміру запасів.

Для визначення нормативу запасів скористаємося наступною формулою [41]:

$$З \geq \frac{T_{\text{цикла}} * (В - ДЗ)}{Д}, \quad (3.1.)$$

де: З – величина запасів підприємства;

$T_{\text{цикла}}$ - період виробничого циклу підприємства;

В – виручка від реалізації продукції підприємства;

ДЗ – обсяг дебіторської заборгованості;

Д – кількість днів у періоді, за який розрахован виручка.

Визначимо норматив запасів на ПАТ «Запоріжтрансформатор» за 2015-2017 рр. та порівняємо обсяг нормативу із фактичним розміром запасів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Порівняння фактичного обсягу запасів ПАТ "Запоріжтрансформатор" з нормативним у 2015-2017 рр.

Роки	Обсяг запасів		Абсолютне відхилення фактичного обсягу запасів від нормативного, тис.грн.
	Нормативне значення, тис.грн.	Фактичне значення, тис.грн.	
2015	27128,4	235365,0	+208236,6
2016	302850,0	481320,0	+178470
2017	680020,75	825267,5	+145247,5

Як видно з таблиці 3.1 фактичний обсяг запасів перевищує нормативний у кожному році. Це свідчить про те, що підприємство завжди забезпечене необхідним обсягом запасів, які потрібні для виробництва продукції. Але

фактичний розмір запасів значно перевищує нормативний, тому його потрібно оптимізувати та наближувати до нормативного значення задля оптимізації витрат на зберігання запасів та вивільнення грошових коштів.

Підприємству «Запоріжтрансформатор» потрібно впроваджувати сучасні стандарти управління рухом запасів за допомогою формування ланцюгів поставок на основі логістичних систем, які довели свою ефективність у високорозвинених країнах [28]. Це дозволить значно оптимізувати обсяг запасів та покращити ефективність їх використання.

Ланцюг поставок - це інтеграція діяльності виробничого підприємства з постачальниками, дистриб'юторами, логістичними операторами і споживачами з метою оптимізації переміщення запасів та підвищення ефективності діяльності всіх учасників ланцюга поставок [6].

Однією з основних перешкод упровадження логістичного методу управління запасами в нашій країні є те, що запаси поставляються на підприємство переважно транзитом, коли вони надходять підприємствам-споживачам напряму від підприємств-виробників, оминаючи бази постачання. На підприємствах залежно від частоти надходжень різних марок матеріалів інтервали між транзитними поставками змінюються в широкому діапазоні – від 5 до 120 днів і більше. Нерівномірність цих поставок на підприємства за обсягами й інтервалами становить у цілому за рік 60-80%. Усе це примушує підприємств-споживачів підтримувати в себе великі обсяги виробничих запасів: при транзитних поставках залежно від їх частоти – на рівні 45-75 днів, при складських 7-15 днів [15].

Отже, важливою умовою підвищення ефективності використання товарно-матеріальних запасів підприємств регіону є централізація виробничих і товарних запасів окремих підприємств, тобто об'єднання їх запасів в одній оптовій спеціалізованій організації.

ПАТ «Запоріжтрансформатор» доцільно скористатися досвідом високорозвинених країн, де на багатьох фірмах матеріальні ресурси

поставляються виробником споживачу за схемою Just in Time ("саме вчасно") (рис. 3.2) з точністю до одного дня чи навіть декількох годин.

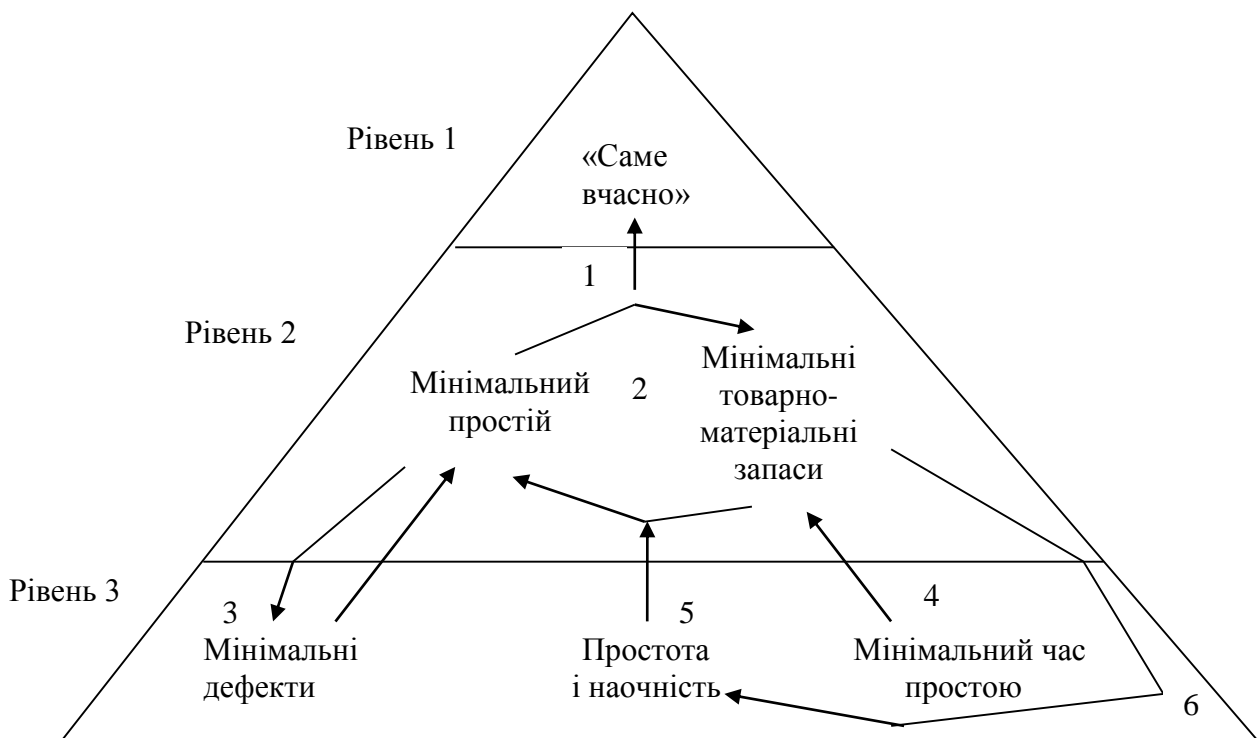

Рис. 3.2 – Піраміда ключових факторів, що лежать в основі системи «саме вчасно» [6]

На рис. 3.2 увесь ланцюг приводиться в дію за сигналом попиту від кінцевого споживача, що характеризується системою "витягування", тобто системою контролю за матеріалами, відповідно до якої користувач подає виробнику чи постачальнику про необхідність у додаткових матеріалах, які поставляються тільки у відповідь на такий сигнал [19].

Ретельно спланована й розроблена виробнича система дала змогу автомобілебудівній японській компанії "Toyota" мати всього одногодинний резерв у запасах [19].

На думку віце-президента американської корпорації «General Motors Corp» Роберта Б. Стоуна, під чийм керівництвом здійснюється впровадження системи ЛТ на заводах корпорації, для того, щоб система «саме вчасно» ефективно функціонувала, необхідно виконувати такі умови [41]:

1. Концентрація за географічним принципом. Необхідно, щоб перевезення вантажів із заводу-постачальника на завод-споживач виконувалося за термін менше ніж один день. Наприклад, більшість заводів-постачальників японської компанії "Toyota" розташовані на відстані не більше ніж 60 миль (97 км) від її підприємств.

2. Надійна якість. Заходи щодо контролю за якістю спрямовані на контроль самого виробничого процесу, а не на те, щоб відкидати брак у результаті перевірки якості.

3. Мережа постачальників, якою легко управляти. Максимальне скорочення кількості постачальників і укладання з ними довгострокових угод.

4. Ефективна транспортна система. Створення надійних транзитних маршрутів між постачальниками й користувачами.

5. Гнучкість виробництва. На заводі процес постачання повинен швидко реагувати й оперативно надавати дільниці-споживачу будь-які необхідні деталі.

6. Невеликі партії поставок (не більше ніж 10%) до щоденного витрачання деталей чи матеріалів.

7. Ефективна система приймання матеріалів і навантажувально-розвантажувальних робіт. Усі дільниці заводів використовуються як приймальні зони, деталі й комплектуючі доставляються якомога ближче до місця призначення.

8. Наполегливість управлінського персоналу щодо впровадження системи "саме вчасно".

Важливою умовою підвищення ефективності управління запасами товарно-матеріальних цінностей, як свідчить досвід західних фірм, є спільне планування, прогнозування й поповнення запасів (CPFR) на основі розробки та використання програмного забезпечення. Так, CPFR приділяє основну увагу прогнозуванню поставок і попиту шляхом синхронізації різних планів і проектів як постачальника, так і замовника.

Спільні системи мають значні переваги, а саме [39]:

- підвищення доступності продукції для клієнта та як наслідок збільшення продажу;
- підвищення рівня обслуговування, зменшення загальних витрат (у тому числі витрат на запаси і ресурси, втрати);
- підвищення інтеграції процесів, завдяки чому вони стають простими, стандартними, швидкими й чіткими;
- оперативна й більш систематизована передача інформації, зрозуміла для всіх учасників логістичного ланцюжка;
- можливість проведення контрольного аналізу інформації визначення часу її оновлення; по електронній пошті користувачі можуть одержувати оновлену інформацію про коливання попиту і пропозиції на ринку;
- дані, що зберігаються в системі можна використовувати для моніторингу й оцінювання.

Упровадження принципів CPER, як свідчить практика діяльності зарубіжних фірм, дало змогу збільшити обсяг продажу на 45%, зменшити наявні запаси на 23%, скоротити цикл поповнення запасів на 20% [44].

Стан дебіторської заборгованості на підприємстві є позитивним. По-перше, зменшується її загальний обсяг за 2015-2017 рр. та зменшується структурна частка у загальному обсязі оборотних коштів на фоні збільшення розміру реалізації продукції. Це свідчить про підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю та про позитивні взаємовідносини із контрагентами. Також є позитивним те, що майже уся дебіторська заборгованість погашається у перші три місяці, а обсяг простроченої дебіторської заборгованості малий. Показники аналізу дебіторської заборгованості мають позитивну динаміку впродовж 2015-2017 рр.

Негативним явищем є те, що фактичний розмір дебіторської заборгованості перевищує оптимальний. Тому існує необхідність оптимізації обсягу дебіторської заборгованості задля більш ефективного використання оборотних коштів.

Для оптимізації обсягу дебіторської заборгованості на ПАТ «Запоріжтрансформатор» потрібно розробити більш ефективну кредитну політику. Розробка і реалізація кредитної політики є обов'язковою умовою ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Кредитна політика – це правила, стандарти й економічні механізми співробітництва з підприємствами-покупцями, спрямовані на збільшення обсягу продажу і мінімізацію ризику неповернення грошових коштів за реалізовану продукцію [7].

Розробка кредитної політики повинна включати такі етапи[13]:

1. Визначення терміну надання кредиту.
2. Розрахунок рівня знижок за дострокову оплату.
3. Обґрунтування норм кредитоспроможності і встановлення рейтингу підприємств-покупців.
4. Прийняття рішень про надання кредиту.
5. Проведення аналізу й контролю за справлянням боргів.
6. Оцінювання ефективності кредитної політики.
7. Розробка умов мотивації персоналу.

Покращення кредитної політики ПАТ «Запоріжтрансформатор» дозволить оптимізувати обсяг дебіторської заборгованості, підвищити обсяг реалізації продукції та отримати вільні грошові кошти .

Обсяг грошових коштів на досліджуваному підприємстві зростає за 2015-2017 рр. Такий ріст свідчить про підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства. Але зріст грошових коштів на підприємстві за 2015-2017 рр. є завеликим, свідченням чого є підвищення їх оборотності. Прояв негативних наслідків при грошовому потоці, що є надлишковим, відображається у втраті реальній вартості коштів, що є тимчасово вільними, внаслідок інфляції, уповільненні оборотності капіталу, простою коштів внаслідок чого втрачається можливість отримання потенційного доходу оскільки втрачається вигода від розміщення коштів в процесі операційної чи інвестиційної діяльності та отримання від цього прибутку.

Способами оптимізації надлишкового грошового потоку, є ті, що активізують інвестиційну діяльність підприємства та спрямовуються на: погашення банківських довгострокових кредитів достроково; максимізація обсягу реальних інвестицій; максимізація обсягу фінансових інвестицій.

Тобто, для удосконалення структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» потрібно:

- зменшити обсяг запасів шляхом: впровадження сучасних стандартів управління їх рухом за допомогою формування ланцюгів поставок на основі логістичних систем; централізації запасів машинобудівних підприємств регіону в одній оптовій спеціалізованій організації; використання схеми доставки запасів за схемою «саме вчасно»;

- оптимізувати обсяг дебіторської заборгованості через розробку більш ефективної кредитної політики на підприємстві;

- оптимізувати обсяги грошових коштів та їх еквівалентів шляхом активізації інвестиційної діяльності підприємства.

3.2 Оптимізація джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві

Розробка ефективного механізму управління джерелами формування оборотних коштів машинобудівних підприємств справляє вирішальний вплив на їх фінансову стійкість. Основним принципом, за яким функціонують ринкові механізми інвестування, є максимізація дохідності при одночасній мінімізації невизначеності [3]. Важливо вміти не лише нагромадити фінансові ресурси, не менш важливо – знайти оптимальні способи їх розміщення. У сучасних умовах промислові підприємства самостійно вирішують питання про вибір джерел залучення фінансових ресурсів. Зростання вартості енергоносіїв, які здебільшого залучаються ззовні, призводить до зростання дебіторської і кредиторської заборгованості, до зниження платоспроможності та рентабельності підприємств. Такий фінансовий стан не сприяє залученню залученню коштів потенційних інвесторів на розвиток машинобудівного

виробництва, де оборотність грошових коштів значно нижча порівняно з металургійною галуззю чи торгівлею, а ймовірність отримання прибутку може бути проблематичною.

Для розробки обґрунтованого механізму формування оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» необхідно дослідити рух вартості оборотного капіталу, побудувавши модель реальних процесів його кругообігу.

Побудова такої моделі повинна включати такі етапи [41]:

1. Установлення обмежень для аналізу кругообігу оборотного капіталу.
2. Обґрунтування параметрів моделі.
3. Розрахунок кількості закінчених кругообігів оборотного капіталу за період.
4. Визначення величини незавершеного виробництва і вивільнених грошових коштів за один кругообіг.
5. Розрахунок величини готової продукції та товарів, відвантажених за період.
6. Побудова моделі кругообігу оборотного капіталу.

Етап 1: установлення обмежень для аналізу кругообігу оборотного капіталу. У бухгалтерському оліку використовується різна база для визначення вартості незавершеного виробництва, готової продукції та відвантажених товарів, відповідно – виробнича й повна собівартість. Об'єктивний аналіз параметрів руху авансованої вартості може бути досягнений з використанням єдиної оціночної бази. Тому для оцінювання обігових коштів прийнято час (дні, місяці). Перерахунок у дні елементів обігових коштів і обсягу реалізації здійснюється на основі ділення їх вартості на відповідні одноденні витрати. При розрахунках наростання витрат у незавершеному виробництві проходить рівномірно й одноденні витрати дорівнюють одиниці. Для побудови моделі взято середні за рік терміни періоду виробництва і сфери обігу [49].

Етап 2: обґрунтування параметрів моделі. Модель представлена такими параметрами, розрахованими на основі показників фінансової звітності ПАТ

«Запоріжтрансформатор»: виробничий цикл (ВЦ = 4 місяці), тривалість сфери обігу (СО = 3 місяці), тривалість досліджуваного періоду (П = 12 місяців).

Етап 3: розрахунок кількості закінчених кругообігів оборотного капіталу за період. Кількість закінчених кругообігів визначається довжиною виробничого циклу і сфери обігу, а також тривалістю періоду, у межах якого здійснюється обіг оборотного капіталу. Тому їх механічне додавання неможливе через те, що всі кругообіги організовані з урахуванням вимог неперервності процесу виробництва й обмежені періодом одного року. Реалізується продукції повторюється через періоди довжиною у виробничий цикл.

Етап 4: визначення величини незавершеного виробництва і вивільнених грошових коштів за один кругообіг. Закономірності руху авансованої вартості оборотного капіталу свідчать про те, що в кожний окремий момент часу вона складається з таких елементів, як вартість:

- виробничих запасів;
- незавершеного виробництва;
- готової продукції та товарів відвантажених;
- вивільнених грошових коштів.

Після одержання готової продукції та завершення кожного кругообігу частина виручки від реалізації спрямовується на придбання сировини, матеріалів і формування незавершеного виробництва, для початку нового кругообігу, а інша частина вивільняється з обігу у вигляді залишку грошових коштів. Така ситуація пов'язана з тим, що підприємство не може авансувати одержану виручку одночасно.

У моделі виробничі запаси й незавершене виробництво за період виробничого циклу змінюються від 1 до тривалості виробничого циклу (6 місяців). Тоді його середня тривалість дорівнює $(1+ВЦ)/2 = 2,5$ місяці.

Середня величина обсягу вивільнених коштів розраховується як середньоарифметичне значення між максимальним і мінімальним розміром.

Етап 5: розрахунок величини готової продукції та товарів, відвантажених за період. За період обігу вироблена продукція у виробничому періоді повинна бути реалізована. Тобто тривалість першого такого періоду формує суму залишків готової продукції та товарів відвантажених, за які кошти ще не надійшли.

Середня вартість продукції, яка знаходиться в обігу протягом року, дорівнює часу обігу. Вартість готової продукції та товарів відвантажених, поділена на обсяг реалізації за цей період, покаже тривалість сфери обігу.

Етап 6: побудова моделі кругообігу оборотного капіталу.

У таблиці 3.2 сформована модель кругообігу та обігу оборотного капіталу ПАТ «Запоріжтрансформатор».

Таблиця 3.2 – Модель кругообігу та обігу оборотного капіталу ПАТ "Запоріжтрансформатор" у 2017 р.

Показники*	Місяці											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 кругообіг	ВЦ	ВЦ	ВЦ	ВЦ	СО	СО	СО	-	-	-	-	-
2 кругообіг					ВЦ	ВЦ	ВЦ	ВЦ	СО	СО	СО	-
3 кругообіг									ВЦ	ВЦ	ВЦ	ВЦ
ВР	4	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-
Г	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1
З+НВ	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
ГП+ТВ	6	2	2	2	6	2	2	2	6	2	2	2

*Примітка. ВР – виручка від реалізації; Г – залишки вивільнених з кругообігу грошових коштів; З – вартість залишків виробничих запасів; НВ – вартість залишків незавершеного виробництва; ГП – вартість залишків готової продукції; ТВ – вартість залишків відвантажених товарів.

Отже, виходячи з моделі, яка наведена в таблиці 3.2, можна сказати, що оборотний капітал проходить за рік два повні обороти, які закінчуються процесом реалізації продукції. Один кругообіг буде перерваний у зв'язку із закінченням періоду. Дану модель можна використати для покращення ефективності використання запозичених та залучених ресурсів та формування їх оптимального розміру.

На основі даної моделі можна визначити тривалість виробничого і фінансового циклів на підприємстві. Так, на ПАТ «Запоріжтрансформатор» виробничий цикл триває 4 місяці. Протягом цього терміну підприємство потребує фінансування для виробництва продукції. Питання про фінансування стоїть гостро.

Після 4 місяців виробничого циклу буде реалізована продукція, тобто підприємство отримає грошові кошти, за допомогою яких можна вже фінансувати наступний виробничий цикл та повертати короткострокову заборгованість.

На основі даної моделі підприємство повинно встановити раціональне співвідношення між сферами виробництва та обігу, власними і залученими джерелами грошових коштів та прогнозувати обсяги реалізації продукції залежно від можливих кількісних співвідношень елементів кругообігу оборотного капіталу підприємства в плановому періоді.

На ПАТ «Запоріжтрансформатор» неоптимальна структура джерел фінансування оборотних коштів та загалом активів. Підприємство фінансує свою діяльність за рахунок короткострокових та довгострокових зобов'язань, що є негативним явищем. На основі вищенаведеної моделі та аналізу оборотних коштів підприємства, можна визначити фактори неефективного економічного механізму фінансування оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Фактори неефективного економічного механізму фінансування оборотних коштів ПАТ "Запоріжтрансформатор"

№	Фактор	Симптоми
1	Високий рівень залежності від позикового капіталу	1.1. Зростання сум короткострокових і довгострокових банківських кредитів. 1.2. Зростання заборгованості у бюджеті та позабюджетні фонди. 1.3. Наявність і зростання позичок, непогашених у термін.

2	Збиткова діяльність підприємства	2.1. Наявність і зростання збитків. 2.2. Зростання залишків виробничих запасів. 2.3. Зростання залишків незавершеного виробництва. 2.4. Зростання залишків готової продукції.
3	Низька оборотність оборотних активів	3.1. Зростання залишків виробничих запасів. 3.2. Зростання залишків незавершеного виробництва. 3.3. Зростання залишків готової продукції. 3.4. Непропорційні темпи зростання обсягів реалізації та виробничих оборотних коштів.

Важливу роль у фінансуванні оборотних активів відіграють власні оборотні кошти. Мінімальне значення цього показника доцільно встановлювати не менше ніж 10%, а оптимальний розмір – 30%-60% від загального обсягу оборотних активів [41]. Порівняємо мінімальне значення власних оборотних коштів з фактичним їх обсягом на ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2015-2017 рр. (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Нормативне і фактичне значення власних оборотних коштів на ПАТ "Запоріжтрансформатор" у 2015-2017 рр.

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Власні оборотні кошти	-4236438	-7406270	-4175263
Мінімально допустиме значення власних оборотних коштів	137916,3	186612,8	221077,5

Як видно за таблиці 3.4, власні оборотні кошти на ПАТ «Запоріжтрансформатор» сягають від’ємних значень, тобто вони повністю відсутні. Така ситуація виникла через великі розміри непокритих збитків, які нівелювали розмір власного капіталу у декілька разів.

Підприємство повинно збільшувати обсяг власних оборотних коштів, адже перевищення фактичного їх значення над мінімально необхідним дасть йому змогу в перспективі витримати більш високе фінансове навантаження, зокрема, здійснювати значні інвестиції або подолати періоди спаду обсягів реалізації продукції. Такий запас власних ресурсів дає можливість для значного зростання позикового капіталу в разі виробничої необхідності, яку може допустити підприємство без втрати фінансової стійкості.

Головним джерелом для нарощення власних оборотних коштів є прибуток. Саме прибуткова діяльність підприємства дає змогу наростити власний оборотний капітал та підвищити надійність фінансування оборотних коштів.

Важливе значення для аналізу й оцінювання достатності обігових коштів для фінансування оборотних активів має розрахунок поточних фінансових потреб підприємства.

Доки сировина, матеріали, готова продукція не перетворилися в грошові кошти, то вони самим перебуванням на певній фазі операційного циклу зумовлюють потребу в обігових коштах. Відвантажена, але не оплачена споживачами продукція генерує дебіторську заборгованість, яка вимагає відповідного покриття обіговими коштами. Тобто сам факт наявності виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, а також дебіторської заборгованості всіх видів свідчить про потребу в певній сумі обігових коштів для їх фінансування.

ПАТ «Запоріжтрансформатор» має значні обсяги поточних фінансових потреб, що пов'язано з наявністю:

- великих запасів матеріалів готової продукції, а також незавершеного виробництва;

- значних сум дебіторської заборгованості, що здебільшого пов'язано з труднощами збуту, недосконалою кредитною політикою підприємства.

Важливе практичне значення для вдосконалення фінансування оборотних активів має оптимізація обсягів і співвідношення власного оборотного капіталу та поточних фінансових потреб підприємства.

Для зменшення потреби в залучених коштах у випадку високого ризику зниження фінансової стійкості підприємства необхідно збільшити суму власного оборотного капіталу і скоротити поточні фінансові потреби.

Ми пропонуємо такі напрями для збільшення власних оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор»:

- нарощування обсягу чистого прибутку;

- оптимізація дивідендної політики;
- удосконалення управління дебіторською заборгованістю;
- досконала робота маркетингової служби;
- висока відповідальність підприємства за формування і збереження власних обігових коштів та їх цільове використання;
- своєчасне фінансування приросту нормативу обігових коштів.

Зменшити поточні фінансові потреби на ПАТ «Запоріжтрансформатор» можна за рахунок:

- удосконалення управління запасами товарно-матеріальних цінностей;
- обґрунтованого скорочення відстрочок платежів за поставлену продукцію;
- зменшення частини сумнівних клієнтів;
- скорочення виробничого та збутового циклів;
- прискорення темпів обсягу виробництва і продажу продукції.

Таким чином, наявність власних оборотних коштів дозволяє підприємству бути більш фінансово стійким та використовувати запозичений капітал більш ефективніше. Для запобігання браку готівки обов'язковою є така умова: власні обігові кошти > поточні фінансові потреби. На ПАТ «Запоріжтрансформатор» великий дефіцит власних оборотних коштів. Підприємство повинно якнайшвидше збільшувати їх обсяг та регулювати обсяг власних оборотних коштів і поточних фінансових потреб для покращення ефективності використання оборотних коштів та всіх активів вцілому.

3.3 Управління рухом дебіторської та кредиторської заборгованості

На механізм формування джерел фінансування оборотного капіталу значний вплив справляє співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства й оборотність кожної з них. Якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, то це може свідчити про більш швидку оборотність кредиторської заборгованості порівняно з оборотністю дебіторської заборгованості. У цьому випадку протягом певного часу борги

дебіторів перетворюються в грошові кошти через більш тривалі часові інтервали, ніж інтервали, коли підприємство потрібні грошові кошти для сплати боргів кредиторам. Відповідно виникає брак грошових коштів у обігу, що спричиняє необхідність залучення додаткових джерел фінансування.

Надходження виручки від продажу продукції визначає можливості підприємства щодо повернення боргів кредиторам. Дебіторська заборгованість формується як борги покупців. Тому управління нею повинне бути спрямоване на забезпечення своєчасного й у повному обсязі надходження грошових коштів для здійснення платежів кредиторам.

Отже, для забезпечення ефективних умов формування джерел фінансування оборотних активів необхідно кваліфіковано й одночасно управляти рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Як вихідні дані для такого оцінювання необхідно враховувати борг, що відноситься до аналізованого періоду. При цьому з балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості слід виключити довгострокову і прострочену. З кредиторської заборгованості також виключимо заборгованість за розрахунками з учасниками. У кінцевому рахунку все це дає змогу відповісти на запитання, чи забезпечують договірні умови розрахунків з покупцями й постачальниками потреби підприємства в грошових коштах.

Виконаємо аналіз руху дебіторської й кредиторської заборгованості на прикладі ПАТ «Запоріжтрансформатор». Нижче подана інформація за 2017 р. (тис. грн.) (ДОДАТОК Б):

- дохід (виручка) від продажу продукції – 2311462;
- собівартість реалізованої продукції – 1403689;
- середні балансові залишки дебіторської заборгованості – 575420,5, у тому числі прострочена – 25082;
- середні балансові залишки кредиторської заборгованості – 679382,5 у тому числі прострочена – 87012;
- зміна балансових залишків запасів за рік – 196219.

На основі наведених звітних даних розрахуємо показники, що характеризують рух дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві. Так, одноденна виручка від продажу становить $2311462/360 = 6420,7$ тис. грн. Поточна дебіторська заборгованість складає $575420,5 - 25082 = 550338,5$ тис. грн. Отже, середня оборотність дебіторської заборгованості становить близько 85 днів ($550338,5/2311462:360$). Одноденна собівартість реалізованої продукції з урахуванням змін залишків запасів дорівнює $(1403689+196219)/360 = 4444,2$ тис. грн. Кредиторська заборгованість, що відноситься до аналізованого періоду становить $679382,5 - 87012 = 592370,5$ тис. грн. Середня оборотність кредиторської заборгованості, що відображає умови розрахунків з постачальниками, розрахунків з оплати праці та розрахунків з бюджетом, дорівнює 133 дні ($592370,5/1599908:360$).

Таким чином, у середньому через кожні 85 днів підприємство одержує оплату від дебіторів 550338,5 тис. грн. і через кожні 133 дні вимушене сплачувати кредиторам 592370,5 тис. грн. На основі цих даних можна прослідкувати рух грошових платежів дебіторів і кредиторів за 2017 р. та стан грошових коштів на кожну дату платежів дебіторів і кредиторам.

Рух грошових коштів з покупцями й постачальниками в умовах, що аналізуються, протягом чотирьох кварталів наведено в таблиці 3.5 та рис. 3.3.

Таблиця 3.5 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по ПАТ "Запоріжтрансформатор" за умов відповідності умов розрахунків договірним (варіант 1)

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів, тис. грн.	Платежі кредиторам, тис.грн.	Вільні грошові кошти (+), брак грошових коштів (-), тис.грн.
85	550338,5	-	+550338,5
133	-	592370,5	-42032
170	550338,5	-	+592370,5
255	550338,5	-	+1058645
266	-	592370,5	+466274,5
340	550338,5	-	+1016613

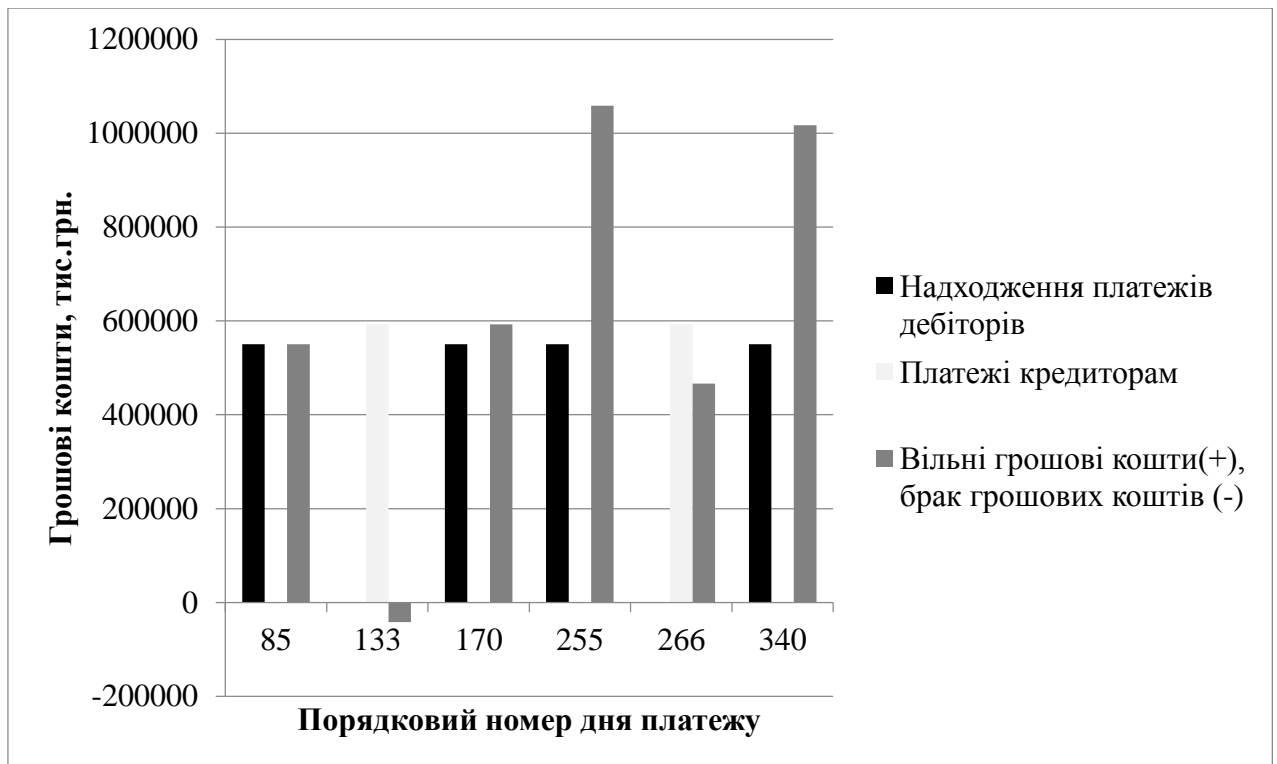

Рис. 3.4 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по ПАТ "Запоріжжтрансформатор" за умов відповідності умов розрахунків договірним (варіант 1)

Розрахунки свідчать, що взаємовідносини підприємства з дебіторами і кредиторами сприятливі: в обігу постійно присутні грошові кошти, сума яких послідовно зростає. Брак грошових коштів виникає лише після першої сплати заборгованості кредиторам, але він незначний і через 37 днів нівелюється отриманням коштів від боржників.

Таким чином, при дотриманні дебіторами договірних термінів платежів підприємство має фінансові ресурси для своєчасних розрахунків з кредиторами й вільні кошти в обігу. Такі сприятливі умови забезпечуються двома обставинами:

- середній одноденний розмір виручки від продажу перевищує середню одноденну суму витрат на продану продукцію і приріст балансових запасів;
- дебіторська заборгованість обертається швидше від кредиторської заборгованості.

Вплив кожної з названих обставин на формування вільних грошових коштів у обігу, а відповідно, на достатність платежів дебіторів для своєчасного погашення кредиторської заборгованості нерівноцінний.

Припустимо, що в наведених вище даних змінилась тільки одна умова – середня одноденна виручка від продажу менше від середніх одноденних витрат і змін залишків запасів. Це призведе до формування таких даних:

- середня одноденна виручка від продажу – 3000 тис. грн;
- середні одноденні витрати на продану продукцію з урахування змін залишків запасів – 4444,2 тис. грн;
- оборотність поточної дебіторської заборгованості – 85 днів;
- оборотність поточної кредиторської заборгованості – 133 дні.

Розрахуємо, виходячи із цих даних, стан дебіторської, кредиторської заборгованості та грошових коштів.

Кожний платіж покупців дорівнює $3000 \times 85 = 255\,000$ тис. грн; кожний платіж кредиторам становить $4444,2 \times 133 = 592\,370,5$ тис. грн.

Розрахуємо на основі нових даних рух кредиторської та дебіторської заборгованості ПАТ «Запоріжтрансформатор» (табл. 3.6. та рис. 3.5.).

Таблиця 3.6 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по ПАТ "Запоріжтрансформатор" (варіант 2)

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів, тис. грн.	Платежі кредиторам, тис.грн.	Вільні грошові кошти (+), брак грошових коштів (-), тис.грн.
85	255000	-	+255000
133	-	592370,5	-337370,5
170	255000	-	-82370,5
255	255000	-	+172629,5
266	-	592370,5	-419741
340	255000	-	-164741

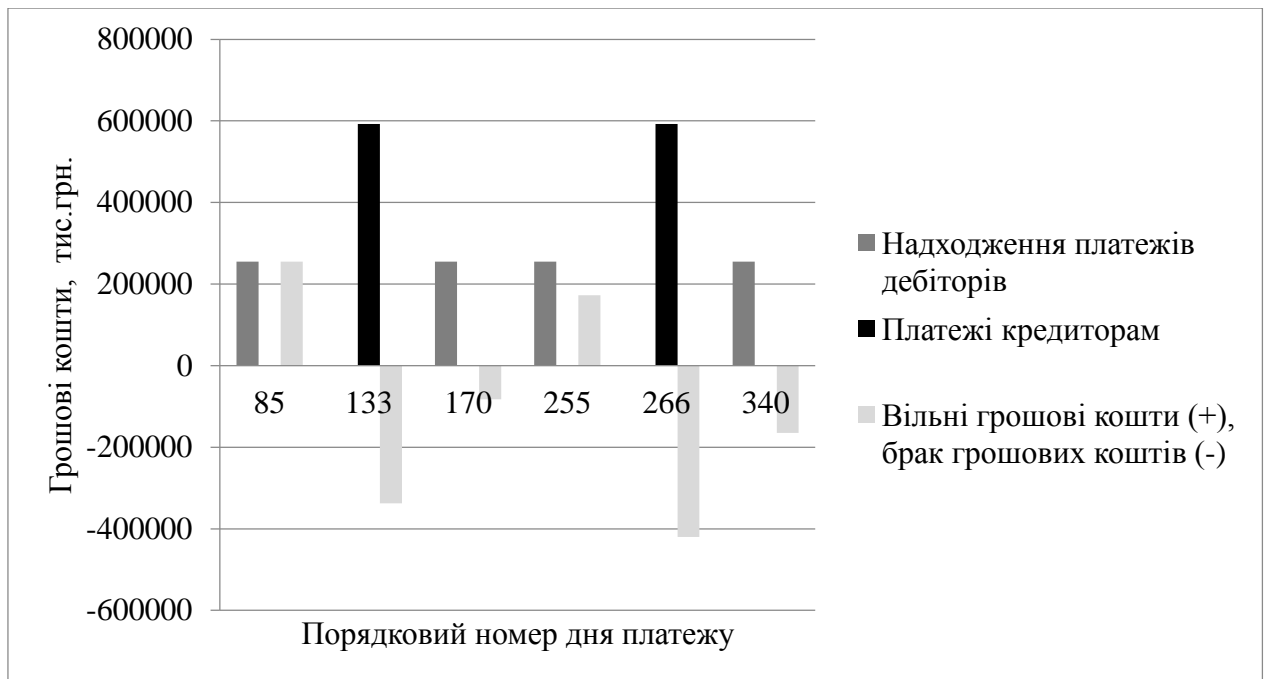

Рис 3.5. - Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по ПАТ "Запоріжтрансформатор" (варіант 2)

Як видно з таблиці 3.6 та рисунку 3.5, розмір вільних грошових коштів значно зменшився через зменшення одноденної виручки від продажу. На кінець періоду виникає брак грошових коштів у розмірі 164741 тис.грн.

Умови наявності вільних грошових коштів у обігу можна подати у вигляді нерівності (41):

$$P_d \times K_{dz} > P_k \times K_{kz}, \quad (3.1)$$

де P_d – сума одного платежу дебіторами;

P_k – сума одного платежу кредиторам;

K_{dz} – число оборотів дебіторської заборгованості;

K_{kz} – число оборотів кредиторської заборгованості.

Розрахунки свідчать, що на 255-й день здійснюється умова нерівності (3.1), а саме: $255000 \times 3 > 592370,5 \times 1$. Сума вільних грошових коштів у обігу становить 172629,5 тис.грн.

Аналогічний розрахунок на 365-й день дає такий результат: $255000 \times 4 < 592370 \times 2$, при цьому брак грошових коштів становить 164741 тис.грн.

Аналіз свідчить, що кількість оборотів дебіторської заборгованості зросла в 1,33 рази, а кількість оборотів кредиторської заборгованості зросла в 2 рази. Це і спричинило брак коштів.

Змінимо деякі умови розрахунків. Припустимо, що кількість днів обороту дебіторської і кредиторської заборгованості практично змінити неможливо. Як спосіб вирішення проблеми залишається або збільшення суми платежів дебіторів, або зменшення суми платежів кредиторам. Тобто мова може йти про збільшення виручки від продажу або зменшення виплат на оплату постачальникам.

Якщо вирішувати проблему шляхом збільшення вартості продажу, то наскільки її необхідно збільшити, щоб усунути нестачу грошових коштів у обігу на кінець четвертого кварталу? Визначимо мінімальну величину платежу дебіторів, які за інших рівних умов призводить хоча б до нульового результату й позначимо її через P_d . Тоді $P_d \times 4 = 592370,5 \times 2$. Звідси $P_d = 296185,25$ тис. грн. Тобто, якщо вартість продажу зросте більше, ніж на 16% ($296185,25/255000$), проблема буде вирішена.

Збільшення обсягу продажу на 16% за інших рівних умовах призведе до суми кожного платежу дебіторів у розмірі 296185,25 тис. грн. замість 255000 тис. грн. Потреба в залученні додаткових джерел фінансування значно зменшиться.

Отже, зростання вартості продажу привело до таких результатів:

- немає браку грошових коштів у обігу на останню дату;
- немає періодів, протягом яких наявна нестача грошових коштів.

Таким чином, проблему не вдалося вирішити повністю, але вдалося зняти її гостроту. Повне усунення браку в грошових коштах при такому перевищенні неможливо.

Кардинально вирішити питання можливо тільки за умови, якщо виручка від продажу перевищує загальну величину витрат на продану продукцію і

зміну залишків запасів. Але і за цієї умови необхідно враховувати кількість оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості за період.

Аналіз свідчить, що виходячи з нерівності (3.1), можна стверджувати, що за поєднання більш швидкої оборотності кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською й більш високою сумою платежу кредиторам, ніж платіж дебіторів, брак грошових коштів у обігу буде наявним протягом усього періоду, поки буде така ситуація. При чому сума недостачі буде пропорційно зростати. Тому таке поєднання умов бажано не допускати. У всіх інших випадках доцільно регулювати величину, що знаходиться в нерівності (3.1), щоб у межах можливостей ліквідувати нестачу грошових коштів у обігу або хоча б зменшувати її розмір і тривалість.

Висновки до розділу 3

ПАТ «Запоріжтрансформатор» має певні проблеми у структурі оборотних коштів, які призводять до зростання витрат та зменшення ефективності виробництва та використання оборотних коштів.

Для удосконалення структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» потрібно:

- зменшити обсяг запасів шляхом: впровадження сучасних стандартів управління їх рухом за допомогою формування ланцюгів поставок на основі логістичних систем; централізації запасів машинобудівних підприємств регіону в одній оптовій спеціалізованій організації; використання схеми доставки запасів за схемою «само вчасно»;

- оптимізувати обсяг дебіторської заборгованості через розробку більш ефективної кредитної політики на підприємстві;

- оптимізувати обсяги грошових коштів та їх еквівалентів шляхом активізації інвестиційної діяльності підприємства.

ПАТ «Запоріжтрансформатор» треба оптимізувати джерела фінансування оборотних коштів. На 2017 рік основним джерелом

фінансування оборотних коштів є короткострокові зобов'язання. За допомогою створення моделі кругообігу оборотного капіталу підприємство може зменшити використання короткострокових зобов'язань для фінансування оборотних коштів та почати використовувати для цього власний капітал.

«Запоріжтрансформатор» має дефіцит власних оборотних коштів. Підприємство повинно якнайшвидше збільшувати їх обсяг та регулювати обсяг власних оборотних коштів і поточних фінансових потреб для покращення ефективності використання оборотних коштів та всіх активів в цілому.

Управління рухом дебіторської та кредиторської заборгованостей є важливим інструментом забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів та підвищення платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Наявність вільного залишку грошових коштів в обігу впливає сума одного платежу дебіторами та кредиторам, а також оборотність дебіторської і кредиторської заборгованості. При чому, показники по дебіторській заборгованості повинні бути більшими за показники по кредиторській, для наявності позитивних грошових залишків.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведене теоретичне узагальнення та вирішення завдання, яке полягає у розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення структури оборотних коштів підприємства, формування ефективної системи управління оборотними коштами та оптимізації джерел їх фінансування в умовах підвищення нестабільності зовнішнього середовища. Загальні висновки, одержані в результаті дослідження, зводяться до наступного:

Встановлено, що під оборотними коштами розуміють сукупність коштів підприємства, що авансуються на створення оборотних фондів та фондів обігу і забезпечення їх неперервного обігу. Терміни «оборотні кошти» «оборотні фонди» і «оборотні активи» є тотожними з точки зору економічної сутності, а термін «оборотний капітал» не можна ототожнювати з вищенаведеними термінами.

Виявлено, що система управління оборотними коштами – це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних коштів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Визначено низку коефіцієнтів для методичного оцінювання оборотних коштів, оцінки їх ефективності використання та структури. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів та їх стану і структури підприємств застосовують певні показники, а для підвищення ефективності – відповідні конкретні заходи. Оцінювання оборотних коштів за встановленими показниками дозволить визначити основні проблеми використання та формування оборотних коштів підприємства та запропонувати, на основі

розрахованих даних, шляхи удосконалення структури оборотних коштів та шляхи підвищення ефективності їх використання.

Подано загальну економічну характеристику та проаналізовано основні показники діяльності і стану ПАТ «Запоріжтрансформатор». Визначено організаційну структуру підприємства, основні ризики у діяльності та сильні і слабкі сторони. Валовий прибуток підприємства зростає протягом аналізованого періоду. Позитивну динаміку має і чистий дохід від реалізації продукції. Але, незважаючи на валовий прибуток, підприємство отримує у підсумку збитки. Це спричинене великими розмірами фінансових витрат. Майно підприємства збільшується протягом 2015-2017 років. Основним джерелом фінансування є довгострокові та короткострокові запозичення.

Проаналізовано стан та ефективність використання оборотних коштів підприємства за 2015-2017 роки. Оборотні кошти за даний період зростають та становлять майже половину усіх активів підприємства. Найбільшу частку в структурі оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2017 році складають запаси (41,8%), дебіторська заборгованість (24,6%) та гроші і їх еквіваленти (32,7%).

Стан ефективності використання запасів погіршився за період 2015-2017 років. Динаміка запасів є позитивною, їх обсяг зріс на 74,5 % в 2017 році, в порівнянні з 2015. Обсяг запасів є завеликим та потребує оптимізації.

Дебіторська заборгованість зменшується за 2015-2017 роки на 90,76%. Також зменшується вага дебіторської заборгованості у загальній структурі оборотних коштів, що є позитивним моментом у діяльності підприємства. Але все одно фактичний рівень дебіторської заборгованості вищий за оптимальний. Потрібно оптимізувати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Грошові кошти протягом 2015-2017 років збільшуються на 85,7%. Ефективність використання грошових коштів протягом досліджуваного періоду зростає. Але збільшення періоду обороту грошових коштів та їх оборотності свідчить про незадовільний стан організації грошових потоків,

незбалансованість надходження та витрачання грошових коштів, що потребує підвищення ефективності управління грошовими коштами на підприємстві.

ПАТ «Запоріжтрансформатор» має певні проблеми у структурі оборотних коштів, які призводять до зростання витрат та зменшення ефективності виробництва та використання оборотних коштів.

Для удосконалення структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» потрібно:

- зменшити обсяг запасів шляхом: впровадження сучасних стандартів управління їх рухом за допомогою формування ланцюгів поставок на основі логістичних систем; централізації запасів машинобудівних підприємств регіону в одній оптовій спеціалізованій організації; використання схеми доставки запасів за схемою «саме вчасно»;

- оптимізувати обсяг дебіторської заборгованості через розробку більш ефективної кредитної політики на підприємстві;

- оптимізувати обсяги грошових коштів та їх еквівалентів шляхом активізації інвестиційної діяльності підприємства.

ПАТ «Запоріжтрансформатор» треба оптимізувати джерела фінансування оборотних коштів. На 2017 рік основним джерелом фінансування оборотних коштів є короткострокові зобов'язання. За допомогою створення моделі кругообігу оборотного капіталу підприємство може зменшити використання короткострокових зобов'язань для фінансування оборотних коштів та почати використовувати для цього власний капітал.

«Запоріжтрансформатор» має дефіцит власних оборотних коштів. Підприємство повинно якнайшвидше збільшувати їх обсяг та регулювати обсяг власних оборотних коштів і поточних фінансових потреб для покращення ефективності використання оборотних коштів та всіх активів вцілому.

Управління рухом дебіторської та кредиторської заборгованостей є важливим інструментом забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів та підвищення платоспроможності і фінансової стійкості підприємства.

На наявність вільного залишку грошових коштів в обігу впливає сума одного платежу дебіторами та кредиторам, а також оборотність дебіторської і кредиторської заборгованості. При чому, показники по дебіторській заборгованості повинні бути більшими за показники по кредиторській, для наявності позитивних грошових залишків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев І. В. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії. *Економічний простір*. 2012. № 42. С. 133 – 137.
2. Архієреєв С. І. Визначення економічної сутності оборотних коштів та джерел їх формування. *Вісник НТУ «ХПИ»*. 2013. № 2. С.171 – 178.
3. Балдинюк А. Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук. Київ. 2005. 21 с.
4. Бечко В. П. До питання щодо економічної сутності оборотних засобів. *Інноваційна економіка*. 2010. № 4. С. 98 – 102.
5. Белозерцев В. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств оптової торгівлі. *Вісник Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара*. 2010. № 10. С. 56 – 58.
6. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. Фінансовий аналіз. Київ: КНЕУ. 2005. 592 с.
7. Бланк І. А. Управління активами. Київ: Ніка-Центр. 2002. 702 с.
8. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту. Київ: Ніка-центр. 1999. 592 с.
9. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40 – 44.
10. Ващенко Н. В. Створення ефективної системи управління оборотними активами підприємства на основі діагностичного інструментарію. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. С. 260 – 265.
11. Гоцуляк С. М. Джерела фінансування оборотного капіталу. *Вісник національного університету «Львів. Політехніка»*. 2010. № 691. С. 135 – 140.
12. Гросул В. А., Филипенко О. М. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. № 2. С. 172 – 179.

13. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2. С. 36 – 40.

14. Демченко Т.А. Проблемні питання ефективного формування та використання оборотних активів промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 22. С. 45 – 47.

15. Дехтяр Н.А, Дейнека О.В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2018. № 1. С. 290 – 296.

16. Долгоруков Ю.А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 103 – 105.

17. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. №1. 2018. С. 75 – 80.

18. Душило А. А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства. *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. 2006. № 4. С. 431 – 435.

19. Іванова М. І. Системний підхід до управління оборотними коштами. *Академічний огляд*. 2007. № 1. С. 48 – 53.

20. Ільєнкова С. Д., Адамов В. Є., Сіротіна Т. П. Економіка і статистика фірм. *Фінансы и статистика*. Москва. 2002. 288 с.

21. Коваленко Д. І. Удосконалення розрахунку оптимального розміру дебіторської заборгованості підприємств легкої промисловості України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 16. С. 65 – 69.

22. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №4. С. 150 – 157.

23. Колузанов К. В., Колузанова Н. О. Аналіз структури руху грошових потоків для прийняття довгострокових управлінських рішень. *Економіка АПК*. 2013. № 12. С. 80 – 85.

24. Крейніна М. Н. Фінансовий менеджмент. Москва: «Дело и Сервис». 2001. 400 с.
25. Крикавський Є. В. Логістика для економістів. Львів: «Львівська політехніка». 2004. 147 с.
26. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу. Київ. 2008. 639 с.
27. Кустріч Л. О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 3. С. 103 – 106.
28. Ламанов С. В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства. *Управління розвитком*. 2012. №1 (98). С. 155 – 158.
29. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз об'єктів господарювання. Київ: КНЕУ. 2011. 387 с.
30. Лимар Ю. В. Уточнення сутності категорії "оборотні активи" в системі суміжних понять. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83119.doc.htm (дата звернення: 19.11.2019).
31. Литвин І.С. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Економічна наука*. 2017. № 2. С. 37 – 41.
32. Лиса О.В. Методичні питання нормування оборотного капіталу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит*. 2006. № 1. С. 73 – 76.
33. Лисьонкова Н.М. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 5. С. 352 – 358.
34. Мазаракі А. А. Світовий ринок товарів та послуг. Харків: Ранок. 2008. 240 с.
35. Маргасова В. Системний підхід до управління оборотним капіталом на підприємствах харчової промисловості. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 7. С. 53 – 59.
36. Мездріков Ю. В. Аналіз джерел формування оборотного капіталу. *Економічний аналіз: теорія і практика*. 2007. № 8. С. 14 – 18.

37. Митрофанова Г. В., Кравченко Г. О., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз. Київ. 2002. 301 с.

38. Насібова О. В., Придатченко Б. Ю. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 794 – 800.

39. Носов П. Л., Купалова Г. І. Сучасна класифікація оборотних активів. *Економіка і держава*. 2014. № 7. С. 43 – 46.

40. Одношевна О. О. Шляхи вдосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 67 – 71.

41. Панадій О. П. Наукові підходи до класифікації оборотних активів. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 4. С. 60 – 65.

42. Пархоменко О. П. Концепція формування та використання оборотного капіталу промислового підприємства. *Управління розвитком*. 2011. № 36. С. 21 – 25.

43. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств. Харків. 2010. 202 с.

44. Поважний О. С., Крамзіна Н. О., Кваша Ю. В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». *Економічний простір*. 2008. № 12/2. С. 41 – 52.

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 19.11.2019).

46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 19.11.2019).

47. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 11.07.2001 р. № 2658–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2658-14> (дата звернення: 19.11.2019).

48. Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.1997 р. №168/9. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.11.2019).

49. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон України від 21.12.2000 р. № 2181 – III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2181-14> (дата звернення: 19.11.2019).

50. Про цінні папери та фондову біржу: Закон України від 18.06.1991 р. № 1201-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 19.11.2019).

51. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу. Київ: ПУЛ. 2008. 430 с.

52. Річна інформація емітента цінних паперів за 2017 рік ПАТ «Запоріжтрансформатор». URL : <http://ztr.com.ua/files/ztr214-itog.pdf> (дата звернення: 11.11.2019).

53. Семенов Г. А., Бугай А. В., Єропутова О. О. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств. Запоріжжя: КПУ. 2009. 364 с.

54. Соловей Н. В., Маліношевська К. І. Проблеми обліку дебіторської заборгованості. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: збірник наукових праць НАУ*. 2010. №. 25. С. 125 – 130.

55. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління. Дніпропетровськ: НГУ. 2009. 239 с.

56. Сорока Р. С. Чинники впливу на ефективність функціонування оборотного капіталу. *Регіональна економіка*. 2003. № 2. С. 72 – 80.

57. Терещенко О. О., Невмержицький Я. І., Куліш А. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Київ: КНЕУ. 2006. 312 с.

58. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз. Полтава : ПДАА. 2016. 430 с.

59. Федорченко, О.Є. Сутність факторингу та його роль в управлінні дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Економічний простір*. 2008. № 13. С. 237 – 243.

60. Фецович Т. Р. Формування фінансових результатів підприємств. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2012. № 36. С. 405 – 410.

61. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. Київ: МАУП. 2004. 328 с.

62. Хохлов В. В. Оцінка ефективності використання фінансів підприємств в умовах ринкової економіки. Миколаїв: Вища школа. 2006. 212 с.

63. Швець Ю. О., Скворцова А. В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 13. С. 127 – 130.

64. Шурпенкова Р. К. Сутність і основи організації аналізу оборотних коштів. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3. С. 150 – 154.

65. Shapiro A. C., Balbirer Sh. B. Modern corporate finance: A Multidisciplinary Approach to Value Creation. *Business and economics journal*. 2000. № 5. P. 545 – 550.

66. Amarjit G. A. Relationship between working capital management and profitability: evidence from the United States. *Business and economics journal*. № 10. P. 1 – 9.

67. Alexander D. A., Britton A. A., Jorisen A. B. International financial reporting and analysis. Cengage Learning EMEA. 2009. 894 p.

68. Laziridis I. K., Tryfonidis D. I. The relationship between working capital management and profitability of listed companies in the Athens Stock Exchange. *Journal of Financial Management and Analysis*. 2006. № 19. P. 1 – 12.

69. Palepu K. G., Paul M. H., Business analysis and valuation. Second edition Cengage Learning EMEA. 2010. 761 p.

70. Santoro D. A. Managing working capital in the new economic environment. *IBM global business services*. 2011. № 16. P. 16 – 21.

Декларація академічної доброчесності

здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Дойнов Роман Сергійович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти r.doinov270897@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Удосконалення структури оборотних коштів ПАТ «Запоріжтрансформатор» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) _____

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Горизонтальний та вертикальний аналіз майна підприємства ПАТ "Запоріжтрансформатор" (станом на кінець 2017 року)

Вид активів (майна)	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Зміни (+,-)	
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	т. прир., %
Майно – всього	3708752	100,0	4383956	100,0	4639332	100,0	+930580	+20,1
1. Необоротні активи	2329589	62,8	2517828	57,4	2428557	52,3	+98968	+4,1
1.1. Основні засоби	955141	25,8	1312221	29,9	1244144	26,8	+289003	+23,2
1.2. Нематеріальні активи	4661	0,1	4400	0,1	5047	0,1	+386	+7,6
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	1315063	35,5	1178648	26,9	1178648	25,4	-136415	-11,6
1.4. Інші необоротні активи	54724	1,5	22 559	0,5	718	0,01	-54006	-7521,7
2. Оборотні активи	1379163	37,2	1866128	42,6	2210775	47,7	+831612	+37,6
2.1. Запаси	235482	6,3	727158	16,6	923377	19,9	+687895	+74,5
2.1.1. Виробничі запаси	48838	1,3	241539	5,5	340349	7,3	+291511	+85,7
2.1.2. Незавершене виробництво	177589	4,8	402107	9,17	297856	6,4	+120267	+40,4
2.1.3. Готова продукція і товари	9055	0,2	83512	1,9	285172	6,2	+276117	+96,8
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	1036007	27,9	607909	13,9	542932	11,7	-493075	-90,8
2.3. Гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції	103313	2,8	514433	11,7	722658	15,6	+619345	+85,7
2.5. Витрати майбутніх періодів	4199	0,1	9864	0,2	19750	0,4	+15551	+78,7
2.6. Інші оборотні активи	162	0,0	6764	0,2	2058	0,1	+1896	+92,1

Таблиця А.2 – Горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу підприємства (на кінець 2017 року)

Вид пасивів (джерел формування капіталу)	2015 рік		2016 рік		2017 рік		Зміни (+ -)	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн.	Т.прир. %
Джерела формування капіталу – всього	3708752	100,0	4383956	100,0	4639332	100,0	+930580	+20,1
1.Власний капітал	-4384043	-118,2	-5107710	-116,5	-5605161	-120,8	-1221118	-21,8
1.1.Зареєстрований (пайовий) капітал	22103	0,6	22103	0,5	22103	0,5	0	+0,0
1.2.Капітал у дооцінках	439889	11,9	743686	17,0	668840	14,4	+228951	+34,2
1.3.Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-4846256	-130,7	-5873743	-134,0	-6295838	-135,7	-1449582	-23,0
1.1. Додатковий капітал	221	0,0	244	0,0	-266	0,0	-487	-183,1
2.Зобов'язання і забезпечення	8092795	218,2	9491666	216,5	10244493	220,8	+2151698	+21,0
2.1.Довгострокові зобов'язання і забезпечення	147605	4,0	219268	5,0	3858455	83,2	+3710850	+96,2
2.2.Поточні зобов'язання і забезпечення	7945190	214,2	9272398	211,5	6386038	137,6	-1559152	-24,4
2.2.1.Короткострокові кредити банків	5609341	151,2	7989001	182,2	5162975	111,3	-446366	-8,6
2.2.2.Поточна кредиторська заборгованість	2011292	54,2	948203	21,6	904167	19,5	-1107125	-122,4
2.2.3.Інші поточні зобов'язання	324472	8,7	310113	7,1	318896	6,9	-5576	-1,7

Таблиця А.3 – Стан, динаміка та структура оборотних коштів ПАТ "Запоріжтрансформатор" за 2015-2017 роки

Показники	Кінець 2015 року		Кінець 2016 року		Кінець 2017 року		Відхилення		
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп росту, %	Темп приросту, %
1. Запаси:	235482	17,1	727158	39,5	923377	41,8	+687895	+24,7	+74,5
1.1. виробничі запаси	48838	3,5	241539	13,1	340349	15,4	+291511	+11,9	+85,7
1.2. незавершене виробництво	177589	12,9	402107	21,8	297856	13,5	+120267	+0,6	+40,4
1.3. готова продукція	9017	0,7	38187	2,1	239774	10,8	+230757	+10,2	+96,2
1.4. товари	38	0,0	45325	2,5	45398	2,1	+45360	+2,1	+99,9
2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	531825	38,6	295430	16,0	234618	10,6	-297207	-28,0	-126,7
3. Дебіторська заборгованість за розрахунками:	38290	2,8	38372	2,1	49562	2,2	+11272	-0,5	+22,7
3.1. за виданими авансами									
3.2. з бюджетом	455428	33,0	143432	7,8	144752	6,5	-310676	-26,5	-214,6
4. Інша поточна дебіторська заборгованість	10158	0,7	105595	5,7	114000	5,2	+103842	+4,4	+91,1
5. Гроші та їх еквіваленти	103313	7,5	514433	27,9	722658	32,7	+619345	+25,2	+85,7
6. Витрати майбутніх періодів	4199	0,3	9864	0,5	19750	0,9	+15551	+0,6	+78,7
7. Інші оборотні активи	162	0	6764	0,4	2058	0,1	+1896	+0,1	+92,1
8. Разом	1378857	100	1841048	100	2210775	100	+831918	0	+37,6

ДОДАТОК Б

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2018 01 01
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Запоріжтрансформатор"	за ЄДРПОУ	00213428
Територія	_____	за КОАТУУ	2310136900
Організаційно- правова форма господарювання	_____	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	_____	за КВЕД	27.11
Середня кількість працівників	2498		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	69600, м. Запоріжжя, Дніпровське шосе, 3		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	4400	5047	0
первісна вартість	1001	14983	16274	0
накопичена амортизація	1002	-10583	-11227	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	668	674	0
Основні засоби:	1010	1312221	1244144	0
первісна вартість	1011	1323910	1334464	0
знос	1012	-11689	-90320	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				

Продовження додатку Б

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	736722	736722	0
інші фінансові інвестиції	1035	441926	441926	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	21891	44	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2517828	2428557	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	727158	923377	0
Виробничі запаси	1101	241539	340349	0
Незавершене виробництво	1102	402107	297856	0
Готова продукція	1103	38187	239774	0
Товари	1104	45325	45398	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	320511	234618	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	38372	49562	0
з бюджетом	1135	143432	144752	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	140769	140769	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	105594	114000	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	514433	722658	0
Готівка	1166	2	1	0
Рахунки в банках	1167	514431	722657	0
Витрати майбутніх періодів	1170	9864	19750	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	6764	2058	0
Усього за розділом II	1195	1866128	2210775	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0

Продовження додатку Б

Баланс	1300	4383956	4639332	0
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22103	22103	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	743686	668840	0
Додатковий капітал	1410	244	244	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-5873743	-6295838	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(-510)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-5107710	-5605161	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	148877	132839	0
Пенсійні зобов'язання	1505	27680	52427	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	3591082	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	42711	82107	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	18854	19976	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	219268	3858455	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	7989001	5162975	0
Векселі видані	1605	0	0	0

Продовження додатку Б

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	366932	285902	0
за розрахунками з бюджетом	1620	3387	3542	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	1847	1834	0
за розрахунками з оплати праці	1630	7497	7788	0
за одержаними авансами	1635	334267	345769	0
за розрахунками з учасниками	1640	259354	259332	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	294	8982	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	309819	309914	0
Усього за розділом III	1695	9272398	6386038	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	4383956	4639332	0

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/в
Клейнер Ігор Саулович
Ніколаєнко Людмила Іванівна

ДОДАТОК В

		Дата(рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Запоріжтрансформатор"	за ЄДРПОУ	2018 01 01
	(найменування)		00213428

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2311462	2352247
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1403689)	(1193745)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	907773	1158502
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	10592	7742
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(162109)	(127294)
Витрати на збут	2150	(174812)	(104764)
Інші операційні витрати	2180	(58348)	(98659)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			

Продовження додатку В

прибуток	2190	523096	835527
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	26060	2792
Інші доходи	2240	0	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1028613)	(1782213)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(333)	(1296)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	0
збиток	2295	(479790)	(945184)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	10063	13939
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	0
збиток	2355	(469727)	(931245)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-33188	243
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-33188	243
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	5974	-44
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-27214	199
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-496941	-931046

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1303673	1248101
Витрати на оплату праці	2505	225232	192251
Відрахування на соціальні заходи	2510	48589	38970
Амортизація	2515	79799	64787
Інші операційні витрати	2520	381111	385421
Разом	2550	2038404	1929530

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Продовження додатку В

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2210250000	2210250000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2210250000	2210250000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0.2125	-0.4213
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0.2125	-0.4213
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00	0.00

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/в
Клейнер Ігор Саулович
Ніколаєнко Людмила Іванівна

ДОДАТОК Д

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2017 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Запоріжтрансформатор"	за ЄДРПОУ	00213428
Територія		за КОАТУУ	2310136900
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	27.11
Середня кількість працівників	2641		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	69600, м. Запоріжжя, Дніпровське шосе, 3		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			V

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	4661	4400	0
первісна вартість	1001	14613	14983	0
накопичена амортизація	1002	-9952	-10583	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	681	668	0
Основні засоби:	1010	955141	894180	0
первісна вартість	1011	1027428	1030201	0
знос	1012	-72287	-136021	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі	1030	414741	707598	0

Продовження додатку Д

інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	900322	607470	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	54043	21891	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2329589	2236207	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	235482	727158	0
Виробничі запаси	1101	48838	241539	0
Незавершене виробництво	1102	177589	402107	0
Готова продукція	1103	9017	38187	0
Товари	1104	38	45325	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	531825	295430	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	38290	38372	0
з бюджетом	1135	455428	143432	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	405132	140769	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10464	105595	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	103313	514433	0
Готівка	1166	0	2	0
Рахунки в банках	1167	103313	514431	0
Витрати майбутніх періодів	1170	4199	9864	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	162	6764	0
Усього за розділом II	1195	1379163	1841048	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3708752	4077255	0

Продовження додатку Д

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22103	22103	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	439889	405374	0
Додатковий капітал	1410	243	244	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4846256	-5742787	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(22)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-4384043	-5315066	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	88509	74613	0
Пенсійні зобов'язання	1505	26059	27680	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	33037	42711	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	21543	18854	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	147605	145004	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	5609341	7989001	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	866284	0	0

Продовження додатку Д

за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	383589	341851	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1974	3387	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	819	1847	0
за розрахунками з оплати праці	1630	6302	7497	0
за одержаними авансами	1635	492901	334267	0
за розрахунками з учасниками	1640	259423	259354	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	85	294	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	324472	309819	0
Усього за розділом III	1695	7945190	9247317	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3708752	4077255	0

Примітки

Керівник

Головний бухгалтер

д/в

Клейнер Ігор Саулович

Ніколаєнко Людмила Іванівна

ДОДАТОК Е

Підприємство

Публічне акціонерне товариство
"Запоріжтрансформатор"

(найменування)

Дата(рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2017 | 01 | 01

00213428

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2016 р.****I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2352247	1095288
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1193745)	(833603)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1158502	261685
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	7742	5368
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(127294)	(89796)
Витрати на збут	2150	(104764)	(85031)
Інші операційні витрати	2180	(98659)	(80049)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	835527	12177

Продовження додатку Е

збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2792	2750
Інші доходи	2240	6	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1782213)	(2684802)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1296)	(2058)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
збиток	2295	(945184)	(2671933)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	13939	3347
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
збиток	2355	(931245)	(2668586)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	243	-6091
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	243	-6091
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-44	1096
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	199	-4995
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-931046	-2673581

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1248101	647160
Витрати на оплату праці	2505	192251	170615
Відрахування на соціальні заходи	2510	38970	48548
Амортизація	2515	64787	64943
Інші операційні витрати	2520	385421	592133
Разом	2550	1929530	1523399

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2210250000	2210250000
---------------------------------------	------	------------	------------

Продовження додатку Е

Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2210250000	2210250000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0.421	-1.2074
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0.421	-1.2074
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00	0.00

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/в
Клейнер Ігор Саулович
Ніколаєнко Людмила Іванівна

ЛОЛАТОК Є

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2016 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Запоріжтрансформатор"	за ЄДРПОУ	00213428
Територія		за КОАТУУ	2310136900
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	27.11
Середня кількість працівників	2885		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	69600 Запорізька область м. Запоріжжя Дніпропетровське шосе, 3, т.(061)270-32-48		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2015 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	5667	4661	0
первісна вартість	1001	14639	14613	0
накопичена амортизація	1002	8972	9952	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1029	681	0
Основні засоби:	1010	1018460	955141	0
первісна вартість	1011	1027499	1027428	0
знос	1012	9039	72287	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0

Продовження додатку Є

первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	398071	414741	0
інші фінансові інвестиції	1035	927843	910312	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	28312	54043	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2379382	2339579	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	235248	235482	0
Виробничі запаси	1101	50956	48838	0
Незавершене виробництво	1102	144367	177589	0
Готова продукція	1103	39056	9017	0
Товари	1104	869	38	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	379496	531825	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	15572	38290	0
з бюджетом	1135	472511	455428	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	453112	405132	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8261	10158	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	96394	103313	0
Готівка	1166	3	0	0
Рахунки в банках	1167	96391	103313	0
Витрати майбутніх періодів	1170	34633	4199	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0

Продовження додатку Є

інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	767	162	0
Усього за розділом II	1195	1242882	1378857	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3622264	3718436	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22103	22103	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	480314	439889	0
Додатковий капітал	1410	243	243	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2203110	-4836266	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(2)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1700450	4374053	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	92952	88509	0
Пенсійні зобов'язання	1505	20871	26059	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	30650	33037	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	20004	21543	0
Цільове фінансування	1525	0	306	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0

Продовження додатку Є

Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	144473	147299	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	3429649	5609341	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	540831	866284	0
за товари, роботи, послуги	1615	343233	383589	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1572	1974	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	2007	819	0
за розрахунками з оплати праці	1630	4873	6302	0
за одержаними авансами	1635	286652	492901	0
за розрахунками з учасниками	1640	259476	259423	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	120	85	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	309828	324472	0
Усього за розділом III	1695	5178241	7945190	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3622264	3718436	0

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/н
Клейнер Ігор Саулович
Ніколаєнко Людмила Іванівна

ЛОЛАТОК Ж

Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Запоріжтрансформатор" (найменування)	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2016 01 01
			00213428

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2015 р.**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1095288	1365102
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(833603)	(930539)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	261685	434563
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5368	8593
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(89796)	(69551)
Витрати на збут	2150	(85031)	(104033)
Інші операційні витрати	2180	(80049)	(106273)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і	2182	(0)	(0)

Продовження додатку Ж

сільськогосподарської продукції			
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	12177	163299
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2750	6595
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(2684802)	(2449779)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(2058)	(9180)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	0
збиток	2295	(2671933)	(2289065)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3347	6817
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	0
збиток	2355	(2668586)	(2282248)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	261027
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	6091	5697
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	6091	266724
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	1096	47868
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	4995	218856
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2673581	2063392

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	647160	584901
Витрати на оплату праці	2505	170615	174751
Відрахування на соціальні заходи	2510	48548	62172
Амортизація	2515	64943	60254

Продовження додатку Ж

Інші операційні витрати	2520	592133	503453
Разом	2550	1523399	1385531

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2210250000	2210250000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2210250000	2210250000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1.2074	-1.0326
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1.2074	-1.0326
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/н
Клейнер Ігор Саулович
Ніколаєнко Людмила Іванівна